

BISDOM VAN HAARLEM-AMSTERDAM

**STUDIEGIDS
2024/2025**

**Filosofisch-Theologisch Instituut
SINT-WILLIBRORD**

Grootseminarie van het R.K.   Diocesaan missionair
Bisdom van Haarlem-Amsterdam   Grootseminarie Redemptoris Mater

Brief van 23 oktober 2023 van Mgr. R. Ferri, Decaan van de PUL, aan Mgr. J. Hendriks: “preso atto che l'affiliazione tra il quadriennio teologico del Seminario di Haarlem-Amsterdam e codesta Facoltà è già scaduta l'8 settembre 2022, questo Dicastero rinnova sin d'ora la stessa affiliazione, con una sanazione del periodo dall'8 settembre 2022 fino ad oggi, *donec alite provideatur*, ossia fino a quando non si arrivi ad una decisione definitiva in merito alla presente istanza”.

ADRES

Hoogeweg 65
1851 PJ Heiloo

TELEFOON, E-MAIL EN WEBSITE

Algemeen
tel. 072-5051288
e-mail post@willibrordseminarie.nl

website www.tiltenberg.org en www.willibrordseminarie.nl

Rector
tel 06-40125490; 072-5055964
e-mail rector@willibrordseminarie.nl

Studieprefect
tel. 06-46602419
e-mail jtercero@tiltenberg.org

Administrateur
tel. 023-5112640
e-mail facturen@bisdomhaarlem-amsterdam.nl

Studenten (Grootseminarie)
tel. 072-5054051

Studenten (Redemptoris Mater)
tel. 0226-413477

LEIDING

Zijne Hoogwaardige Excellentie
Mgr. dr. J.W.M. Hendriks,
Bisschop van Haarlem-Amsterdam

STAF

Lic. J.C.J. de Wit, rector Grootseminarie
Lic. L.D. Georges, rector Redemptoris Mater
Dr. J.M. Tercero Simón, studieprefect
Lic. W. Biemans, spiritueel
Lic. E.L.M. Brussee, supervisor en stagebegeleider
Kap. A.T. Warnaar, supervisor en stagebegeleider
Dr. J.I.M.X. Vijgen, directeur Sint-Bonifatius
Drs. J.D.J.T. Wienen, studieprefect Sint-Bonifatius
Dr. A.J.T. van den Hout, algemene stafid

GEBEDSKRING

Aanmelding als lid:

De heer drs. P. Klaver
Hoogeweg 65
1851 PJ Heiloo

Administratie gebedskring:
Mevr. M.J. van Kleef

1. ALGEMENE INFORMATIE

Het Filosofisch-Theologisch Instituut Sint-Willibrord verzorgt de studie en de pastorale vorming van de seminaristen van het Grootseminarie en de seminaristen van het Diocesaan missionair Grootseminarie Redemptoris Mater; het bevindt zich aan de Hoogeweg te Heiloo.

Het bisdom Haarlem-Amsterdam heeft een eigen priesteropleiding omdat de vorming tot priester om een eenheid van geestelijke, theologische en pastorale vorming vraagt. Het seminarie is een opnieuw beleven van de ervaring van de apostelen die in een gemeenschap met Jezus aan het hoofd, werden gevormd en voor hun zending toegerust.

Kerkelijke documenten over de vorming van priesters

TWEDE VATICANAANS CONCILIE:

Decreet *Presbyterorum ordinis* (1965).

Decreet *Optatam totius* (1965).

JOHANNES PAULUS II:

Apostolische constitutie *Sapientia Christiana* (1979).

Wetboek van *Canoniek recht* (1983).

Apostolische exhortatie *Pastores dabo vobis* (1992).

FRANCISCUS:

Apostolische constitutie *Veritatis gaudium* (2017).

CONGREGATIE VOOR DE KATHOLIEKE OPVOEDING:

Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis (1970, herzien 1985).

De filosofiestudie in de seminaries (1972).

Gids voor de vorming tot het priesterlijk celibaat (1974).

De theologische vorming van de toekomstige priesters (1976).

Instructie over de liturgische vorming in de seminaries (1979).

Rondschrijven betreffende enige van de meer dringende aspecten van het geestelijk leven in de seminaries (1980).

Richtlijnen betreffende de vorming van toekomstige priesters in het gebruik van de maatschappelijke communicatiemiddelen (1986).

Richtlijnen voor de studie en het doceren van de sociale leer van de Kerk bij de vorming van priesters (1988).

Instructie over de studie van de Kerkvaders bij de vorming van priesters (1989).

Aanwijzingen betreffende de voorbereiding van stafleden van seminaries (1993).

Aanwijzingen betreffende de vorming van seminaristen bij problemen met betrekking tot huwelijk en gezin (1995).

Brief over de toelating van kandidaten die van andere seminaries komen (1996).

De propedeutische periode (informatief document, 1998).

Instructie over criteria ter onderscheiding van roepingen met betrekking tot personen met homoseksuele neigingen aangaande hun toelating tot het seminarie en de heilige wijdingen (2005).

Decreet over de hervorming van de kerkelijke studies van de wijsbegeerte (2011).

Instructie Gli studi di Diritto canonico alla luce della riforma del processo matrimoniale (2018).

Instructie Sull'affiliazioni di Istituti di Studi Superiori (2020).

CONGREGATIE VOOR DE CLERUS:

Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis (2016).

CONGREGATIE VOOR DE GODDELIJKE EREDIENST EN DE SACRAMENTEN:

Rondzendbrief Het onderzoek aangaande de geschiktheid van de kandidaten voor de Wijdingen (1997).

RAAD VOOR DE BEVORDERING VAN DE EENHEID VAN DE CHRISTENEN:

De oecumenische dimensie van de vorming van degenen die werken in de pastorale dienst (1998).

NEDERLANDSE R.-K. BISSCHOPPENCONFERENTIE:

Ratio Neerlandica (2000).

2. HET STUDIEPROGRAMMA

Het studieprogramma omvat een zesjarige opleiding, waarvan het eerste jaar is gewijd aan inleiding in het Christusmysterie en andere inleidende vakken (*Propedeuse*).

Na de zesjarige opleiding vindt een pastoraal jaar plaats, dat grotendeels in een parochie wordt doorgebracht en waarin enige praktische cursussen worden gevolgd.

De cursussen worden gewaardeerd volgens het Europese credit-systeem (*European Credit Transfer System*) (ECTS). Eén ECTS dient te beantwoorden aan 25 studie-belastingsuren voor de student, die als volgt zijn opgebouwd: 7-8 college-uren; 14-16 uur persoonlijke studie en 2-3 uur voor het maken van examen-opgaven (opdrachten, werkstukken, afsluitend examen e.d.).

Aan deelneming aan de Willibrordlezingen en de Symposia die op het jaarprogramma van het Instituut Sint-Willibrord staan zijn ECTS verbonden. De Willibrordlezingen worden tezamen met 1,5 ECTS gewaardeerd en de Symposia met 0,5 ECTS per halve dag. Naast de geaccrediteerde deelneming wordt een mondeling of schriftelijk tentamen vereist, door de studieprefect bepaald.

Deelneming aan de Willibrordlezingen, de Symposia, de Aanvullende vakken en de Blokcolleges is voor alle studenten verplicht.

Filosofie

In de eerste twee jaren van de opleiding ligt de nadruk op de filosofie; daarnaast worden enkele andere, vooral inleidende vakken gegeven, namelijk Methodologie, Catechismus van de Katholieke Kerk, Vaticanum II en recente kerkelijke documenten, Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit. Jaarlijks worden één werkstuk geschreven en één werkcollege filosofie gevolgd.

Theologie

In de volgende vier jaar worden voornamelijk theologische vakken bestudeerd. In de jaren III tot en met V wordt per jaar één werkcollege theologie gevolgd. In de jaren III en IV schrijven de studenten per jaar

één werkstuk. Van de studenten die het Baccalaureaat kunnen en willen halen, wordt verwacht dat ze in de laatste jaren van hun theoretische studie een scriptie schrijven over een onderwerp uit de theologie. Van de andere studenten wordt een eindwerkstuk verwacht over een onderwerp uit de filosofie of de theologie.

Erkenning en/of validatie van cursussen

De voorwaarden tot erkenning en/of validatie van cursussen of examens aan een ander opleidingsinstituut of universiteit zijn de volgende:

- a) Het verzoek moet schriftelijk ingediend worden bij de inschrijving in het Instituut Sint-Willibrord.
- b) Men moet deze documentatie, vrijgegeven door het Instituut van oorsprong, presenteren: academisch jaar, titel van de cursus, datum van het examen, naam van de docent, cijfer en ECTS.
- c) De aanvraag tot erkenning van examens afgenomen in een civiele academische instelling kan niet hoger zijn dan 60 ECTS.
- d) De autoriteit die daarover de beslissing neemt is de decaan van de Theologische Faculteit van Pauselijke Lateraanse Universiteit.

Baccalaureaat

Sinds het jaar 2000 is de filosofische en theologische opleiding (het Instituut Sint-Willibrord), gemeenschappelijk voor de twee seminaries (Grootseminarie en Redemptoris Mater) geaffilieerd met de theologische faculteit van de Pontifica Universitas Lateranensis (PUL). De affiliatie van ons Instituut met de PUL betekent dat seminaristen op basis van de kennissen van Latijn en Grieks, de vakken van het Quinquennium (300 ECTS), de scriptie en een apart afsluitend examen een baccalaureaatsdiploma in de theologie aan de genoemde universiteit behalen.

Scriptie

- a) Minimaal 40 bladzijden (A4, Times New Roman; *corpus*: 12 pt., inter. 1,5; voetnoten: 10 pt., inter. 10).
- b) Moet ingeleverd worden anderhalf maand voor het tentamen (digitale versie en twee exemplaren -één voor de lector en één voor

- de conlector-) met inhoudsopgave en samenvatting (ca. 2-3 bladzijden) in Italiaans of Engels.
- c) Op het titelblad dient vermeld te worden: Pauselijke Lateraanse Universiteit.
  - d) Bij de documenten van het Leergezag en bij patristieke werken moeten de bronnen vermeld worden. Bijvoorbeeld: *AAS, DS, Insegnamenti, PL, PG, CCL, CSEL...*
  - e) De literatuurlijst moet in twee delen ingedeeld worden: bronnen (Traditie, Leergezag), in chronologische volgorde; en studies, in alfabetische volgorde van auteurs.

Baccalaureaatsexamen

Vereisten voor het examen: in het bezit te zijn van een middelbareschooldiploma dat toegang biedt tot een universitaire studie in het land van herkomst en het Filosofisch-Theologisch Quinquennium in zijn geheel met voldoende resultaten te hebben gevolgd.

Examencommissie: vertegenwoordiger van de Faculteit (voorzitter), drie docenten theologie.

Tentamenstof: 10 thema's (sleutelwoorden) op een dusdanige manier gekozen dat de kans bieden een echte theologische synthese te maken.

Tentamen:

- a) Korte presentatie van de scriptie.
- b) De kandidaat moet een thema uiteenzetten dat hij kiest uit drie thema's die een uur vóór het tentamen door loting zijn gekozen. De leden van de examencommissie kunnen over alle drie thema's vragen stellen.

Eindresultaat:

- a) 5/6 curriculum; 1/6 baccalaureaatsexamen (scriptie en mondeling examen).
- b) Volgens de kwalificatie die vigeert op de Pauselijke Lateraanse Universiteit (kwalificatie in /30):

Kwalificatie:

<i>probatus</i>	18 – 19,99
<i>bene probatus</i>	20 – 22,99
<i>cum laude</i>	23 – 25,99
<i>magna cum laude</i>	26 – 28,99
<i>summa cum laude</i>	29 – 30

De stages

Gedurende de priesteropleiding worden verschillende stages gehouden. Deze vinden plaats zowel gedurende het studiejaar als ook tijdens de zomervakantie. In de loop van de opleiding komen de volgende stageterreinen aan de orde: jeugd- en jongerenwerk, catechese geven, kennismakingen met het pastorale werk in parochies en instellingen en dergelijke.

De seminaristen van het Grootseminarie Redemptoris Mater, i.p.v. de zomerstages houden een periode van *itinerantie* gedurende twee of drie jaar (in het buitenland of in Nederland).

Voorts zal de seminariegemeenschap regelmatig kennis maken met aspecten van het kerkelijk leven en het pastorale werk.

De stages worden vanuit het Instituut Sint-Willibrord begeleid.

Van de student wordt een stageverslag verwacht. Dit stageverslag wordt voorgelegd aan de werkbegeleider op de stageplaats en door deze getekend, en ingediend bij de stagebegeleider van het seminarie. De inleverdatum wordt in het jaarprogramma vermeld. Het stageverslag vermeldt tenminste de volgende elementen: plaats van de stage; namen van de werkbegeleider ter plaatse en van degenen met wie werd samengewerkt; opsomming van de werkzaamheden, met vermelding van degenen voor wie ze werden verricht; bijzondere gebeurtenissen tijdens de stage; nieuwe ervaringen die zijn opgedaan, andere kijk die men op mensen en situaties heeft gekregen; de eigen sterke kanten en de vaardigheden die men nog meer moet ontwikkelen; beoordeling van de situatie waarin men heeft gewerkt; belang van deze stage binnen de eigen vorming tot priester.

Tijdens de vakanties, blokcolleges en examenperiode zijn er geen stages. Een nadere regeling van de stages vindt men in de *Stagegids* die bij het studiesecretariaat verkrijgbaar is.

Filosofisch-Theologisch Quinquennium behorende bij de affiliatie met de PUL

	ECTS
Studie- en onderzoeksmethodiek	1,5
Inleiding in de filosofie	1,5
Geschiedenis van de antieke filosofie	3
Geschiedenis van de middeleeuwse filosofie	3
Geschiedenis van de moderne filosofie	5
Geschiedenis van de hedendaagse filosofie	5
Filosofische logica	5
Kenleer	5
Natuurfilosofie I. Kosmologie	5
Natuurfilosofie II. Antropologie	5
Metafysica	6
Natuurlijke godsleer	6
Filosofische ethiek	6
Wetenschapsfilosofie	3
Godsdienstfilosofie	3
Politieke filosofie	3
Godsdienstpedagogie	3
<i>Werkcollege filosofie I</i>	3
<i>Werkcollege filosofie II</i>	3
<i>Werkstuk filosofie I</i>	2
<i>Werkstuk filosofie II</i>	2
Persoonlijke bijbellezing	3
Nieuwtestamentisch Grieks	6
Inl. OT I. Inleiding Heilige Schrift	1,5
Inl. OT II. Historische boeken	3
Inl. OT III. Profeten	3
Inl. OT IV. Psalmen	1,5
Inl. NT I. Synoptische evangelies I	3
Inl. NT II. Corpus Iohanneum I	3
Inl. NT III. Corpus Paulinum I	3
Exegese OT I. Pentateuch	3
Exegese OT II. Capita selecta Gen 12-35	1,5
Exegese OT III. Deuteronomistisch geschiedwerk	1,5
Exegese OT IV. Wijsheidsliteratuur	1,5
Exegese OT V. Psalmen	1,5

Exegese OT VI. Spreuken en Job	1,5
Exegese OT VII. Profeten I	1,5
Exegese OT VIII. Profeten II	3
Exegese NT I. Synoptische evangelies II	3
Exegese NT II. Corpus Iohanneum II	3
Exegese NT III. Corpus Paulinum II	3
Exegese NT IV. Handelingen der apostelen	3
Exegese NT V. Apocalyps	3
Archeologie en kunstgeschiedenis	3
Kerkelijke documenten I (vooral Vaticanum II)	3
Inl. christelijk geloven I. Catechismus Katholieke Kerk	3
Inl. christelijk geloven II. Kerkelijke documenten II	3
Fundamentele theologie	6
Theologie van de oecumene	3
Algemene sacramententheologie	3
Sacramententheologie I. Doopsel en vormsel	1,5
Sacramententheologie II. Boete en verzoening en ziekenzalving	1,5
Sacramententheologie III. Wijding	1,5
Sacramententheologie IV. Eucharistie	3
Dogmatiek I. Scheppingsleer	6
Dogmatiek II. Genadetheologie	3
Dogmatiek III. Eschatologie	3
Dogmatiek IV. Christologie	6
Dogmatiek V. Triniteitsleer	6
Dogmatiek VI. Ecclesiologie	6
Dogmatiek VII. Mariologie	3
Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit I	3
Getijdengebed	2
Spirituele theologie	6
Fundamentele moraaltheologie	6
Sociale leer van de Kerk	5
Speciale moraaltheologie I. Huwelijk	3
Speciale moraaltheologie II. Bioethiek	3
Speciale moraaltheologie III. Sacramentele moraal	3
Speciale moraaltheologie IV. Sociale moraal	3
Algemene pastoraaltheologie	3
Speciale pastoraaltheologie I	1,5
Speciale pastoraaltheologie II: pastoraal gesprek	1,5

Homiletiek	3
Inleiding tot de liturgie	3
Het liturgische jaar	3
Liturgie van doopsel en vormsel	1,5
Liturgie van de Eucharistie	3
Kerkgeschiedenis I. Oudheid	3
Kerkgeschiedenis II. Patristiek	6
Kerkgeschiedenis III. Middeleeuwen	3
Kerkgeschiedenis IV. Nieuwe tijd	3
Kerkgeschiedenis V. Nieuwste tijd	3
Kerkgeschiedenis VI. Der Nederlanden	3
Canoniek recht I. Algemene inleiding en strafrecht	3
Canoniek recht II. Het volk Gods	3
Canoniek recht III. Verkondigings- en heiligingstaak	3
Canoniek recht IV. Huwelijksrecht	3
Canoniek recht V. Pastorale cursus	1,5
<i>Werkcollege theologie I</i>	3
<i>Werkcollege theologie II</i>	3
<i>Werkstuk theologie I</i>	2
<i>Werkstuk theologie II</i>	2
<i>Aanvullende cursus theologie</i>	1,5
	300

Aanvullende vakken filosofie, theologie en overige vakken ECTS

Latijn I	6
Latijn II	6
Grieks I	6
Hebreeuws	6
Moderne talen: Italiaans, Spaans...	6
Muziekrepertoire	2
Muzikale vorming en liturgische zang I	3
Muzikale vorming en liturgische zang II	3
Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit II	3
Psychologie	2
Ontwikkelingspsychologie	1,5
Cultuurfilosofie	3
Wijsgerige esthetiek	3

Algemene geschiedenis	6
De invloed van secularisme en nihilisme op de westerse kunst	3
Zijnsmetafysica	1
Huidige filosofische theorieën van de taal en religieuze expressie	3
Inleiding tot de <i>Summa contra gentiles</i> van Thomas van Aquino	2
Hegel: Het wezen van de filosofische kritiek	1,5
Middeleeuwse kunst. Het christendom promotor van cultuur	3
De zoektocht naar God in de hedendaagse kunst	3
Theologische moraal	3
Catechetiek	3
Didactiek	3
Vergadertechniek	1
Communicatietraining	2
Liturgische bediening (capita selecta)	1,5
Liturgische praktijk	2
Sacramentenpastoraal en praktische liturgie	1,5
De niet-christelijke godsdiensten en het christendom	3
Pastorale psychologie	1,5
Christelijke Eucharistie en Joodse feesten	1,5
Intertestamentaire literatuur	1,5
Invloedrijke theologen uit de 20ste eeuw	3
De brief aan de Hebreeën	3
De parabels	3
Christus bij de Kerkvaders	3
Judaica	2
Inleiding in leven en denken van Augustinus van Hippo	1,5
Theologie van het lichaam	1,5
Gender-ideologie	1,5
Bijbelse theologie	1,5
Het celibaat van de priester	1,5
Bijbel en moraal	1,5
De joodse feesten in de Bijbel	1,5
Het leergezag over de seksuele moraal	2
De Targoems - Aramese vertalingen van de Bijbel	1,5
Selecta de novissimis	1,5
Spiritualiteit van huwelijk en gezin	3
Het leergezag over huwelijk en gezin	3
Maaltijden in het vroegere christendom	3

Huwelijk en gezin – Paus Franciscus	1,5
Brieven van Paulus	2,5
De Kerk als lichaam van Christus bij de Kerkvaders	1,5
‘Genade’ bij de kerkvaders	1,5
Identiteitskenmerken van het pontificaat van Paus Franciscus	1,5
Het leraarschap van Jezus	3
Prudentius en zijn tijd	1,5
Theologisch-filosofische denken van Ratzinger/Benedictus XVI	3
Maria in de leer van sint Johannes Paulus II	1,5
De engelen	2
Veritatis splendor	3

Werkcolleges filosofie en theologie

Tekstanalyse filosofie	3
Apologetische thema’s	3
Thomas van Aquino’s <i>De ente et essentia</i>	2
De zaak Galileo Galileï	1,5
De evolutieleer	1,5
Aristoteles’ <i>Ethica nicomachea</i>	3
Wat is dat – Verlichting?	1,5
De filosofie van K. Wojtyła	3
De beide Petrus-brieven	3
Het boek Genesis	1,5
Heiligen in de geschiedenis van de Kerk	3
Moraaltheologie: fundamentele en praktische kwesties	3
Passieverhalen	3
Grote theologen uit de Patristiek en de Middeleeuwen	3
Geloofsgetuigen in de Lage Landen	2
Kerkleraren	3
Canoniek recht: actuele thema’s	2
Bijbel en moraal	1,5
Israël in de Romeinenbrief	1,5
Gezins- en bevolkingssociologie	1,5
Intertextualiteit en Bijbel	1,5
Het deuteronomistisch geschiedwerk	1

3. JAARPROGRAMMA**2024**

Wijzigingen en aanvullingen voorbehouden.

Di	17-09	Begin colleges
Do	26-09	1e inleverdatum werkstukken
Vr	27-09	Laatste dag inleveren jaarverslag stage
Do	03-10	2e inleverdatum werkstukken
Ma	07-10	Willibrordavond
Di	15-10	Na de colleges herfstvakantie t/m zo. 20-10
Wo	23-10	Baccalaureaatsexamen (W+B)
Vr	01-11	Allerheiligen; collegevrij
Ma	04-11	Willibrordlezing
Di	05-11	3e inleverdatum werkstukken
Do	07-11	Sint-Willibrord; collegevrij
Vr	22-11	Inleveren werkplan en logboek bij de stagecoördinator
Ma	02-12	Willibrordavond
Di	03-12	4e inleverdatum werkstukken
Vr	20-12	Na middaggebed begin kerstvakantie

2025

Ma	06-01	Begin studie- en examenperiode
Ma	13-01	Begin examenperiode
Do	30-01	Na laatste examen vrij (t/m zo. 02-02)
Vr	31-01	11.15 uur Docentenvergadering op de Tiltenberg
Ma	03-02	Blokcolleges in Nieuwe Niedorp (t/m wo. 05-02) Willibrordavond
Do	06-02	BHV-cursus; collegevrij
Vr	07-02	BHV-cursus; collegevrij
Ma	10-02	Blokcolleges in Nieuwe Niedorp (t/m vr. 14-02)
Ma	17-02	Begin gewone colleges tweede semester
Ma	03-03	Willibrordavond
Wo	19-03	Sint Jozef; collegevrij
Di	25-03	Maria-Boodschap; collegevrij
Wo	26-03	Symposium over Thomas van Aquino (Rolduc)
Za	29-3	Herexamens voor deze datum afgesloten

Ma 31-03	Willibrordavond
Do 17-04	Witte Donderdag; collegevrij
Vr 18-04	Goede Vrijdag; collegevrij
Za 19-04	Stille zaterdag
Zo 20-04	Pasen
	Na de Eucharistieviering begin paasvakantie
Zo 04-05	's Avonds einde paasvakantie
Ma 05-05	Bevrijdingsdag; collegevrij
Za 10-05	Gebedsdag
Ma 12-05	Willibrordavond
Wo 28-05	Laatste college dag
Do 29-05	Hemelvaart van de Heer
Vr 30-05	Begin studie- en examenperiode
Vr 06-06	Begin examenperiode
Vr 27-06	Docentenvergadering in Heiloo om 11.15 uur
Za 28-06	Afsluiting studiejaar
Za 05-07	Laatste mogelijkheid herexamens in juli

Lijst van afkortingen

An	Antropologie	Kos	Kosmologie
AF	<i>Aanvullende vak filosofie</i>	LE	Liturgie van de Eucharistie
Au	Augustinus	LI	Latijn I
Bi	Bioethiek	LJ	Het liturgische jaar
CI	Corpus Iohanneum	LP	Liturgische praktijk
En	Engelen	GA	Gesch. antieke filosofie
FE	Filosofische ethiek	GM	Gesch. middeleeuwse filosofie
GF	Godsdienstfilosofie	MR	Muziekrepertoire
Gn	Genesis - <i>Capita selecta</i>	Pa	Patristiek
GrI	Grieks	PB	Persoonlijke bijbellezing
GW	Geloof en Natuurwetenschap	Pr	Profeten
Hb	Hebreeuws	St	Studie- en onderzoek
HG	Spir. huwelijk en gezin	SM	Sacramentele moraal
HK	Hendelaagse kunst	Tr	Triniteitsleer
HR	Huwelijksrecht	W	Wijding
IF	Inleiding in de filosofie	WF	<i>Werkcollege filosofie</i>
IL	Inleiding tot de liturgie	WS	<i>Veritatis splendor</i>
IPS	Inl. priesterlijke spirit. I	Ws	<i>Werkst</i>
KD	Kerkelijke documenten I		

Roosters

Jaar I-II		Jaar III-VI
September		
Di 17	GA/GA/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa
Wo 18	St/St/PB/PB	SM/SM/Tr/Tr
Do 19	LI/LI/GrI/GrI	En/En/Bi/Bi
Vr 20	LJ/LJ/GF/GF	HR/HR/LE/LE
Ma 23	MR/FE/IF/IF/IF	MR/FE/CI/CI/CI
Di 24	GA/GA/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa
Wo 25	St/St/PB/PB	SM/SM/Tr/Tr
Do 26	LI/LI/GrI/GrI <i>1^e inleverdatum werkstukken</i>	En/En/Bi/Bi
Vr 27	LJ/LJ/GF/GF <i>Laatste dag inleveren jaarverslag stage</i>	HR/HR/LE/LE
Ma 30	MR/FE/IF/IF/IF	MR/FE/Pr/Pr/Pr
Oktober		
Di 1	GA/GA/Kos/Kos	Hb/Hb/Au/Au
Wo 2	IPS/IPS/PB/PB	SM/SM/Tr/Tr
Do 3	LI/LI/GrI/GrI <i>2de inleverdatum werkstukken</i>	En/En/Bi/Bi
Vr 4	LJ/LJ/GF/GF	HR/HR/LE/LE
Ma 7	MR/FE/IF/IF/IF <i>Willibrordlezing</i>	MR/FE/CI/CI/CI
Di 8	GA/GA/Kos/Kos	-/-/Au/Au
Wo 9	IPS/IPS/PB/PB	SM/SM/Tr/Tr
Do 10	LI/LI/GrI/GrI	En/En/Bi/Bi
Vr 11	LJ/LJ/GF/GF	HR/HR/LE/LE
Ma 14	MR/FE/IF/IF/IF	MR/FE/CI/CI/CI
Di 15	GA/GA/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa/Hb/Hb
Wo 16	<i>Herfstoakantie</i>	
Do 17	<i>Herfstoakantie</i>	
Vr 18	<i>Herfstoakantie</i>	
Ma 21	MR/FE/An/An/An	MR/FE/Pr/Pr/Pr
Di 22	GA/GA/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa
Wo 23	IPS/IPS/PB/PB <i>Baccalaureaatsexamen (W+B)</i>	SM/SM/Tr/Tr
Do 24	LI/LI/GrI/GrI	En/En/Bi/Bi
Vr 25	LJ/LJ/GF/GF	HR/HR/LE/LE
Ma 28	MR/FE/An/An/An	MR/FE/CI/CI/CI
Di 29	GA/GA/Kos/Kos	Pr/Pr/Pr/Pr/Hb/Hb
Wo 30	IPS/IPS/PB/PB	SM/SM/Tr/Tr

Do 31 LI/LI/GrI/GrI En/En/Bi/Bi

November

Vr 1 *Allerheiligen, collegevrij*

Ma 4 MR/FE/ An/ An/ An MR/FE/CI/CI/CI
Willibrordlezing

Di 5 GA/GA/Kos/Kos Pa/Pa/Pa/Pa
3de inleverdatum werkstukken

Wo 6 IPS/IPS/PB/PB SM/SM/Tr/Tr

Do 7 *Sint-Willibrord, collegevrij*

Vr 8 LJ/LJ/GF/GF HR/HR/LE/LE

Ma 11 MR/FE/ An/ An/ An MR/FE/Pr/Pr/Pr

Di 12 GA/GA/Kos/Kos Pa/Pa/Pa/Pa/Hb/Hb

Wo 13 IPS/IPS/PB/PB SM/SM/Tr/Tr

Do 14 LI/LI/GrI/GrI En/En/Bi/Bi

Vr 15 LJ/LJ/GF/GF HR/HR/LE/LE

Ma 18 MR/FE/ An/ An/ An MR/FE/CI/CI/CI

Di 19 GA/GA/Kos/Kos Pa/Pa/Pa/Pa

Wo 20 IPS/IPS/PB/PB SM/SM/Tr/Tr

Do 21 LI/LI/GrI/GrI En/En/Bi/Bi

Vr 22 LJ/LJ/GF/GF HR/HR/LE/LE

Inleveren werkplan en logboek bij de stagecoördinator

Ma 25 MR/FE/ An/ An/ An MR/FE/Pr/Pr/Pr

Di 26 GA/GA/Kos/Kos Hb/Hb/Au/Au

Wo 27 IPS/IPS/PB/PB SM/SM/Tr/Tr

Do 28 LI/LI/GrI/GrI -/-/Bi/Bi

Vr 29 LJ/LJ/GF/GF HR/HR/LE/LE

December

Ma 2 MR MR/FE/ An/ An/ An MR/FE/CI/CI/CI
Willibrordlezing

Di 3 GA/GA/Kos/Kos -/-/Au/Au
4de inleverdatum werkstukken

Wo 4 IPS/IPS/PB/PB SM/SM/Tr/Tr

Do 5 LI/LI/GrI/GrI *Tentamen Engelen*

Vr 6 LJ/LJ/GF/GF HR/HR/LE/LE

Ma 9 MR/FE/ An/ An/ An MR/FE/CI/CI/CI

Di 10 GA/GA/Kos/Kos Hb/Hb/Au/Au

Wo 11 IPS/IPS/PB/PB SM/SM/Tr/Tr

Do 12 LI/LI/GrI/GrI -/Bi/Bi/Bi

Vr 13 LJ/LJ/GF/GF HR/HR/LE/LE

Ma 16 MR/FE/ An/ An/ An MR/FE/Pr/Pr/Pr

Di 17	GA/GA/Kos/Kos	-/-/Au/Au
Wo 18	IPS/IPS/PB/PB	SM/SM/Tr/Tr
Do 19	LI/LI/GrI/GrI	Tentamen Bioethiek
Vr 20	LJ/LJ/GF/GF	HR/HR/LE/LE

Na middaggebed begint kerstvakantie

Januari

Ma 6	<i>Begin studie- en examenperiode</i>	
Ma 13	<i>Begin examenperiode</i>	
Do 30	<i>Na laatste examen vrij (t/m zo. 02-02)</i>	
Vr 31	<i>Docentenvergadering op De Tiltenberg om 11:15 uur</i>	

Februari

Ma 3	<i>Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Genesis – Capita selecta Willibrordlezing</i>	
Di 4	<i>Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Genesis – Capita selecta</i>	
Wo 5	<i>Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Genesis – Capita selecta</i>	
Do 6	<i>BHV-cursus; collegevrij</i>	
Vr 7	<i>BHV-cursus; collegevrij</i>	
Ma 10	<i>Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen</i>	
Di 11	<i>Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen</i>	
Wo 12	<i>Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen</i>	
Do 13	<i>Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen</i>	
Vr 14	<i>Blokcolleges te Nieuwe Niedorp: Handelingen der apostelen</i>	
Ma 17	MR/FE/An/An/An	MR/FE/CI/CI/CI
Di 18	GM/GM/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa/Hb/Hb
Wo 19	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 20	LI/LI/GrI/GrI/GW/GW	HG/HG/-/-/GW/GW
Vr 21	GW/GW/VS/VS	GW/GW/VS/VS
Ma 24	MR/FE/An/An/An	MR/FE/Pr/Pr/Pr
Di 25	GM/GM/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa
	<i>Tentamen Handelingen der apostelen in Heiloo om 14.00 uur</i>	
Wo 26	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 27	LI/LI/GrI/GrI	HG/HG/-/-
Vr 28	St/St/VS/VS	W/W/VS/VS

Maart

Ma 3	MR/FE/An/An/An	MR/FE/CI/CI/CI
	<i>Willibrordlezing</i>	
Di 4	GM/GM/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa
Wo 5	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr

Do 6	LI/LI/GrI/GrI/GW/GW	HG/HG/-/-/GW/GW
Vr 7	GW/GW/VS/VS	GW/GW/VS/VS
Ma 10	MR/FE/An/An/An	MR/FE/Pr/Pr/Pr
Di 11	GM/GM/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa/Hb/Hb
Wo 12	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 13	LI/LI/GrI/GrI	HG/HG/-/-
Vr 14	St/St/VS/VS	W/W/VS/VS
Ma 17	MR/FE/WF/WF/WF	MR/FE/CI/CI/CI
Di 18	GM/GM/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa
Wo 19	<i>Sint Jozef, collegevrij</i>	
Do 20	LI/LI/GrI/GrI/GW/GW	HG/HG/-/-/GW/GW
Vr 21	GW/GW/VS/VS	GW/GW/VS/VS
Ma 24	MR/FE/WF/WF/WF	MR/FE/CI/CI/CI
Di 25	<i>Maria-Boodschap, collegevrij</i>	
Wo 26	<i>Symposium over Thomas van Aquino (Rolduc)</i>	
Do 27	LI/LI/GrI/GrI	HG/HG/-/-
Vr 28	St/St/VS/VS	W/W/VS/VS
Za 29	<i>Herexamens voor deze datum afgesloten</i>	
Ma 31	MR/FE/WF/WF/WF <i>Willibrordlezing</i>	MR/FE/CI/CI/CI

April

Di 1	GM/GM/Kos/Kos	Pa/Pa/Pa/Pa/Hb/Hb
Wo 2	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 3	LI/LI/GrI/GrI/GW/GW	HG/HG/-/-/GW/GW
Vr 4	GW/GW/VS/VS	GW/GW/VS/VS
Ma 7	MR/FE/WF/WF/WF	MR/FE/CI/CI/CI
Di 8	GM/GM/FE/FE	-/-/FE/FE
Wo 9	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 10	LI/LI/GrI/GrI	HG/HG/-/-
Vr 11	St/St/VS/VS	W/W/VS/VS
Ma 14	MR/FE/WF/WF/WF	MR/FE/Pr/Pr/Pr
Di 15	GM/GM/FE/FE	Hb/Hb/FE/FE
Wo 16	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 17	<i>Witte Donderdag, collegevrij</i>	
Vr 18	<i>Goede Vrijdag, collegevrij</i>	
Za 19	<i>Stille Zaterdag</i>	
Zo 20	<i>Pasen, na Eucharistieviering begint Paasvakantie</i>	

Mei

Zo 4	<i>'s Avonds einde paasvakantie</i>
Ma 5	<i>Bevrijdingsdag, collegevrij</i>

Di 6	GM/GM/Kos/Kos	Pr/Pr/Pr/Pr
Wo 7	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 8	LI/LI/GrI/GrI/GW/GW	HG/HG/-/-/GW/GW
Vr 9	GW/GW/VS/VS	GW/GW/VS/VS
Ma 12	MR/FE/WF/WF/WF <i>Willibrordlezing</i>	MR/FE/CI/CI/CI
Di 13	GM/GM/FE/FE	Hb/Hb/FE/FE
Wo 14	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 15	LI/LI/GrI/GrI	HG/HG/-/-
Vr 16	-/-/VS/VS	W/W/VS/VS
Ma 19	MR/FE/WF/WF/WF	MR/FE/CI/CI/CI
Di 20	GM/GM/FE/FE	-/-/FE/FE
Wo 21	HK/HK/KD/KD	HK/HK/Tr/Tr
Do 22	LI/LI/GrI/GrI/GW/GW	HG/HG/-/-/GW/GW
Vr 23	GW/GW/VS/VS	GW/GW/VS/VS
Ma 26	MR/FE/WF/WF/WF	MR/FE/Pr/Pr/Pr
Di 27	GM/GM/FE/FE	Hb/Hb/FE/FE
Wo 28	<i>Laatste college dag</i>	
Do 29	<i>Hemelvaart, collegevrij</i>	
Vr 30	<i>Begin studie- en examenperiode</i>	

Juni

Vr 27	<i>Docentenvergadering in Heiloo om 11:15 uur</i>
Za 28	<i>Afsluiting studiejaar</i>

Juli

Za 5	<i>Laatste mogelijkheid hertentamens in juli</i>
-------------	--

4. PROGRAMMA VOOR JAAR I-II EN JAAR III-VI

JAAR I-II	ECTS	
01. Studie- en onderzoeksmethodiek	1,5	J. J. TERCERO
02. Inleiding in de filosofie	3	J. VERBURGT
03. Geschiedenis van de antieke filosofie	3	J. VIJGEN
04. Geschiedenis van de middeleeuwse filosofie	3	J. VIJGEN
05. Natuurfilosofie I. Kosmologie	5	J. VIJGEN
06. Natuurfilosofie II. Antropologie	5	J. VERBURGT
07. Filosofische ethiek	6	J. VERBURGT
08. Godsdienstfilosofie	3	M. CAVAGNARO
09. Vaticanum II en recente kerkelijke doc. I	3	M. AGIUS
10. Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit I	3	G. BRUGGINK
11. Persoonlijke bijbellezing	3	L. GEORGES
12. Genesis – Capita selecta	1	C. V. D. HOUT
13. Handelingen der apostelen	3	J. ALBEZA
14. Het liturgische jaar	3	S. MARCANTOGNINI
15. De engelen	3	M. GRĄDZKI
16. Zoektocht naar God in de hedendaagse kunst	3	T. RICO MARTÍNEZ
17. Spiritualiteit van huwelijk en gezin	3	G. RIZZO
18. <i>Veritatis splendor</i>	3	E. KISSBOAT
19. Muziekrepertoire	3	A. RODRÍGUEZ
20. <i>Werkcollege filosofie: Wat is dat – Verlichting?</i>	3	J. VERBURGT
21. Dialoog christelijk geloof en natuurwetenschap	3	R. JAHAE
JAAR I		
22. Latijn I	6	N. MANTJE/MORENO
23. Grieks I	6	N. MANTJE/MORENO
24. <i>Werkstuk filosofie I</i>	2	
JAAR II		
25. Latijn II	6	N. MANTJE
26. Nieuwtestamentisch Grieks	6	N. MANTJE
27. <i>Werkstuk filosofie II</i>	2	
Aanvullende vakken voor de studenten van Redemptoris Mater		
28. Algemene geschiedenis	6	A. MORENO QUIRÓS

JAAR III-VI**ECTS**

07. Filosofische ethiek	6	J. VERBURGT
12. Genesis – Capita selecta	1	C. V. D. HOUT
13. Handelingen der apostelen	3	J. ALBEZA
15. De engelen	3	M. GRĄDZKI
16. Zoektocht naar God in de hedendaagse kunst	3	T. RICO MARTÍNEZ
17. Spiritualiteit van huwelijk en gezin	3	G. RIZZO
18. <i>Veritatis splendor</i>	3	E. KISSBOAT
19. Muziekrepertoire	3	A. RODRÍGUEZ
21. Dialoog christelijk geloof en natuurwetenschap	3	R. JAHAE
29. Profeten	3	B. KOET
30. Corpus Iohanneum	6	R. GOUW
31. Liturgie van de Eucharistie	3	S. MARCANTOGNINI
32. Wijding	1,5	J. DE WIT
33. Triniteitsleer	6	C. VAN VLIET
34. Bioethiek	3	L. GEORGES
35. Sacramentele moraal	3	J. TERCERO
36. Patristiek	6	P. HAMANS
37. Augustinus en zijn visie op de Eucharistie	1,5	E. BRUSSEE
38. Huwelijksrecht	3	M. AGIUS
39. Hebreeuws	3	A. CANNegiETER
40. <i>Werkstuk theologie</i>	2	

JAAR VI

41. Liturgische praktijk	3	F. BUNSCHOTEN
42. <i>Scriptie of eindwerkstuk</i>		
43. <i>Baccalaureaatsexamen</i>		

Toelichting bij het programma

01. Studie- en onderzoeksmethodiek

Docent: DR. J. TERCERO SIMÓN

Studie als orde. Studeren volgens analytisch-deductieve en inductief-synthetische methode. Studie als opnameproces. Werken in groepsverband. Werkcollege en uitleg. Onderzoek. Inleiding tot wetenschappelijk werken. Thematisch werkstuk. Examens: mondeling en schriftelijk. Studie van de wijsbegeerte. Studie van de theologie. In het tweede deel van de cursus leren de studenten de verschillende vormen van schriftelijke werkzaamheden. De docent zal aandacht schenken aan deze onderwerpen: Motief en zin van schriftelijke werkzaamheden. Vormen van schriftelijke werkzaamheden. Opmerkingen over alle vormen van schriftelijke zelfwerkzaamheid. De samenwerking tussen docent en student. Formele vereisten. Thematisch werkstuk: basisregels en verschillende delen. Titelblad. Regels voor titelbeschrijving. Aanhalingen. Bibliografische verwijzingen.

Basis-literatuur:

Bepalingen voor de verschillende vormen van schriftelijke zelfwerkzaamheid, Studiesecretariaat van het Filosofisch-Theologisch Instituut Sint-Willibrord en het Theologisch Instituut Sint-Bonifatius, Vogelenzang 2021.

PONTIFICIA UNIVERSITÀ LATERANENSE, *Orientamenti metodologici e norme redazionali per gli elaborati accademici*, Lateran University Press, Vaticaanstad 2014.

Andere literatuur:

Literatuur:

R. BOUCHER – M. MIGNAULT, *Les étapes de la rédaction d'un travail en bibliothèque*, La Pocatière, Québec 1978.

M. BLACKBURN, alii, *Comment rédiger un rapport de recherche*, Québec, Leméac, 1974.

K. D'HUYVETTERS, *Van manuscript tot desktop publishing. Een praktische handleiding*, Leuven 1989.

R. FARINA, *Metodologia. Avviamento alla tecnica del lavoro scientifico*, (Biblioteca di Scienze Religiose 6), Roma, LAS, 1986.

A. GALUZZI, *Appunti di metodologia*, Libreria editrice della Pontificia Università Lateranense, Roma 1998.

J.E. HEYDE, *Technik des wissenschaftlichen Arbeiters*. Berlin, Junker 1970.

P. HENRICI, *Guida pratica allo studio*, Roma 1992.

J. JANSSENS, *Note di metodologia. Elenco bibliografico. Nota bibliografica. Stesura del testo*, Roma 1996.

H. KLIEMANN, *Anleitungen zum wissenschaftlichen Arbeiten. Eine Einführung in die Praxis*, Freiburg, Rombach, 1973.

G. LORIZIO en N. GALANTINO (ed.), *Metodologia teologica. Avviamento allo studio e alla ricerca pluridisciplinari*, San Paolo, Cinisello Balsamo, 3e druk 2004.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

02. Inleiding in de filosofie

Docent: DR. J. VERBURGT

Wat is dat eigenlijk – filosofie? Dit is zelf reeds een wijsgerige vraag, waarvan het antwoord bovendien doorlopend ter discussie gesteld wordt. Deze cursus biedt een eerste algemene inleiding, uitgaande van het volgende oriëntatiepunt: filosofie is een wetenschap, een reflexieve kennisvorm, die de dingen niet alleen in de volle breedte, maar ook in de diepte beoogt te beschouwen. Hierbij worden tevens de verschillende onderdelen of deeldisciplines van de filosofie besproken, alsmede de plaats van de filosofie ten opzichte van andere (vak)wetenschappen.

Literatuur:

BRAECKMAN A., RAYMAEKERS B., RIEL G. VAN, *Wijsbegeerte*, LannooCampus, Leuven 2011 (5e druk of later).

De overige literatuur wordt gaandeweg de cursus bekendgemaakt.

Wijze van tentamineren: mondeling. Datum te bepalen in overleg met de docent.

Literatuur:

BRAECKMAN A., RAYMAEKERS B., RIEL G. VAN, *Handboek Wijsbegeerte*, Uitgeverij LannooCampus, Leuven 2011 (5de druk of later).

De overige, primaire en secundaire, teksten worden in de loop van de cursus bekendgemaakt.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

03. Geschiedenis van de antieke filosofie

Docent: DR. J. VIJGEN

Deze cursus biedt een chronologisch en systematisch overzicht van de Grieks-Romeinse filosofie. De volgende auteurs en stromingen worden behandeld: Presocratici, Socrates, Plato, Aristoteles, Epicurisme, Stoïcisme, Scepticisme, Neoplatonisme en de Romeinse filosofie. Tevens wordt gewezen op de invloed op de middeleeuwse en moderne filosofie.

Literatuur:

Syllabus van de docent.

Aanbevolen literatuur:

E. DE STRYCKER, *Beknopte geschiedenis van de antieke filosofie*, Baarn 1987 (3e druk)

F. COPLESTON, *History of Philosophy*, deel 1.

H. SEIDL, *Philosophiegeschichte und bleibende Wahrheit. Erörterungen am Paradigma der Antiken Philosophie*, Bierbronn, 1995 (Italiaanse vertaling: Roma, 1999).

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

04. Geschiedenis van de middeleeuwse filosofie

Docent: DR. J. VIJGEN

Een chronologisch overzicht van de belangrijkste auteurs en

stromingen in het wijsgerige denken tussen ca. 500 na Chr. (Augustinus, Boëthius) en 1500 na Chr. (Cusanus). Tevens wordt gewezen op het systematische belang van de middeleeuwse scholastiek in het algemeen en van Sint-Thomas van Aquino in het bijzonder.

Literatuur:

Syllabus van de docent.

Aanbevolen literatuur:

F. SASSEN, *Geschiedenis der patristische en middeleeuwse wijsbegeerte*, Nijmegen 1950.

F. COPLESTON, *History of Philosophy*, deel 2 en 3.

J. DECORTE, *Waarheid als weg. Een beknopte geschiedenis van de middeleeuwse filosofie*, Kapellen 1992.

E. GILSON, *La philosophie au moyen-âge*, Paris, 1944² (Italiaanse vertaling, Firenze 2000).

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

05. Natuurfilosofie I. Kosmologie

Docent: DR. J. VIJGEN

In de inleiding wordt de vraag besproken wat een filosofie van de natuur beoogt te zijn, welke vormen ze in de loop der geschiedenis heeft aangenomen, hoe haar verhouding is t.o.v. de natuurwetenschappen. De eerste kwestie die aan de orde komt, is die van onze ervaring van de kosmos en de interpretatie ervan. Is de werkelijkheid één of veel? Wat is het wezen van de materiële werkelijkheid? De verschillende oplossingen worden bestudeerd, bijzondere aandacht wordt geschonken aan het atomisme, dynamisme en aan het hylemorfisme. De geschiedenis van het begrip materie wordt kort behandeld. Daarna wordt de vraag gesteld naar de plaats van de uitgebreidheid in de materiële wereld. Verandering wordt geanalyseerd in haar verschillende vormen. Hieraan aansluitend worden tijd en plaats behandeld en het continuüm met de hieraan eigen problematiek. Vervolgens komt de wijsgerige reflectie over het heelal

en met name over de resultaten van het natuurwetenschappelijk onderzoek in deze aan de orde: ontstaan, eindigheid of oneindigheid van het heelal, energie en de verschillende axiomata. Tenslotte wordt de wereld in zoverre ze aan kwalitatieve veranderingen onderworpen is, bestudeerd. De cursus wordt besloten met een onderzoek naar de eigenschappen van het leven in het algemeen, zoals dit in de natuur wordt gevonden.

Literatuur:

L. ELDERS, *De natuurfilosofie van Sint-Thomas van Aquino: Algemene natuurfilosofie, Kosmologie, Filosofie van de organische natuur, Wijsgerige mensleer*, Uitgeverij Tabor, Brugge 1989 (handboek).

W. WALLACE, *The Modeling of Nature*, Washington, D.C., 1996.

B. ASHLEY, *The Way toward Wisdom*, Notre Dame, 2006.

J. GOYETTE, 'Substantial Form and the Recovery of an Aristotelian Natural Science', *The Thomist* (2002): 519-533.

E. FESER, *Aristotle's Revenge: The Metaphysical Foundations of Physical and Biological Science*, Neunkirchen-Seelscheid, 2019.

Verdere literatuur in de voetnoten bij de hoofdstukken van het handboek.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

06. Natuurfilosofie II. Antropologie

Docent: DR. J. VERBURGT

Deze cursus biedt een inleiding tot de wijsgerige antropologie vanuit natuurfilosofisch perspectief. Centrale onderwerpen zijn daarbij: lichaam en ziel, (zelf)ervaring en (zelf)kennis, wil en wilsvrijheid, de mens als persoon, de mens als sociaal wezen en als historisch wezen. Tevens wordt ingegaan op historische ontwikkelingslijnen en methodologische benaderingen binnen de wijsgerige antropologie, alsmede haar relatie tot natuurwetenschappelijke en andere (vak)wetenschappelijke mensvisies.

Literatuur:

L. ELDERS, *De natuurfilosofie van Sint-Thomas van Aquino*, Brugge 1989.

M. LANDMANN, *Filosofische antropologie*, Utrecht/ Antwerpen 1976.

M. AUGROS, 'Reconciling Science with Natural Philosophy', in: *The Thomist* 68 (2004): 105-141.

De overige literatuur wordt gaandeweg de cursus bekendgemaakt.

Wijze van tentamineren: schriftelijk. Datum te bepalen in overleg met de docent.

07. Filosofische ethiek

Docent: DR. J. VERBURGT

De cursus beoogt een inleiding te bieden in de algemene ethiek van Thomas van Aquino. Centrale onderwerpen zijn daarbij: het einddoel van de mens, het zedelijke gehalte van handelingen, de gemoedsbewegingen, de *habitus*, de deugden en de (natuur)wet. Tevens wordt ingegaan op enkele algemene, historische en methodologische ontwikkelingen binnen de wijsgerige ethiek, alsmede op de vraag naar Thomas' mogelijke bijdrage aan actuele discussies en vraagstellingen rond ethiek-theoretische verantwoording.

Literatuur:

L. ELDERS, *De ethiek van Thomas van Aquino*, Oegstgeest 2000.

E. DE JONG, *Wijsgerige ethiek*, Almere 2018 (nota bene: hoeft niet te worden aangeschaft).

THOMAS VAN AQUINO, *Summa theologiae I-II* (nota bene: hoeft niet te worden aangeschaft).

De overige literatuur wordt gaandeweg de cursus bekendgemaakt.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

08. Godsdienstfilosofie

Docent: LIC. M. CAVAGNARO

De cursus bestaat uit drie delen: 1) Overzicht van de voornaamste moderne opvattingen over de "religie" (o.a.: R. Otto, S. Freud, Levi-

Strauss), ontstaan als gevolg van de comparatieve (vergelijkende) godsdienstwetenschap, met bijzondere aandacht voor de centrale rol die René Girard daarin gespeeld heeft. 2) Door een historisch overzicht van de geschiedenis van de wijsbegeerte wordt de ontwikkeling van de godsdienstfilosofie bestudeerd, met bijzondere aandacht voor het modern fenomeen van de *secularisatie*. 3) Aan de hand van (o.a.) de geschriften van Joseph Ratzinger proberen wij de grondlijnen van een huidige godsdienstfilosofie in elkaar te zetten.

Literatuur:

R. GIRARD, *Wat vanaf het begin der tijden verborgen was*, Kampen 1990

J. RATZINGER, *Geloof, waarheid en tolerantie*, Lannoo, 2008.

JEAN GRONDIN, *Introduzione alla filosofia della religione*, Brescia 2009

A. DEL NOCE, *Il problema dell'ateismo*, Bologna 2010.

PAUS EMERITUS BENEDICTUS XVI, Toespraak “*Over katholiek geloof, missies en andere religies*” t.g.v. de inwijding van de Aula Magna van de pauselijke universiteit Urbaniana, Rome, 21 Oktober 2014

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

09. Vaticanum II en recente kerkelijke documenten I

Docent: LIC. M. AGIUS

Na een inleiding over de betekenis van een oecumenisch concilie en de verschillende vormen van bisschoppenvergadering die de Kerk kent, wordt in dit eerste deel van de cursus een overzicht gegeven van de geschiedenis van de oecumenische concilies met nadruk op de grote thema's die daar zijn behandeld; dit gedeelte mondt uit in een bespreking van de voorgeschiedenis en het verloop van het tweede Vaticaans concilie. Vervolgens wordt een thematisch overzicht gegeven van de belangrijkste post-conciliaire documenten, waarvan de inhoud in grote lijnen wordt besproken. Getracht wordt inzichtelijk te maken welke thematische lijnen deze documenten met het tweede Vaticaans concilie verbinden en welke inhoudelijke samenhang in deze documenten wordt aangetroffen

Verplichte literatuur:

Een uitgave van de concilie-documenten, bijv.: *Constituties en decreten van het tweede Vaticaans concilie*, Katholiek Archief, Amersfoort, 1967 of herdruk).

Andere kerkelijke documenten ook: <https://www.rkdocumenten.nl/rkdocs/>

J. HENDRIKS, *Vaticanum II en verder...Inleiding tot de teksten van het tweede Vaticaans concilie en de documenten van het leergezag*, 2^e druk Oegstgeest 2006.

J. HENDRIKS, *Kerkelijke documenten. Inleiding en repertorium (1965-2010)*, (Tiltenbergstudies, deel 4), 2^e druk, Vogelenzang 2010.

Overige literatuur:

Teksten van het leergezag door de eeuwen heen:

H. DENZINGER, P. HÜNERMANN, *Enchiridion symbolorum definitionum et declarationumj de rebus fidei et morum*, Freiburg im Breisgau, Basel, Rom, Wien 1991[37]

www.rkdocumenten.nl (web-site met kerkelijke documenten in Nederlandse vertaling)

Teksten van de oecumenische concilies:

Conciliarum Oecumenicorum Decreta, Bologna 1973[3]

N. TANNER, *Decrees of the Ecumenical Councils*, 2 delen, New York 1990

Teksten van de postconciliaire documenten:

Enchiridion Vaticanum, 22 delen, Bologna 1979[11]-2007 (teksten van de conciliaire en postconciliaire documenten in oorspronkelijke tekst en Italiaanse vertaling)

Geschiedenis van de concilies:

N. TANNER, *The councils of the Church. A short history*, New York 2001 (Italiaanse editie: *I concili della Chiesa*, Milaan 1999)

H. JEDIN, *Kleine Konziliengeschichte*, Basel Freiburg Wien 1959 (eerste druk, verschillende malen herdrukt)

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

10. Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit I

Docent: DR. G. BRUGGINK

In het eerste deel van de cursus worden de inhoud van het sacrament van de Priesterwijding en de beloften van de kandidaten als uitgangspunt genomen. Daarna worden de goddelijke en kardinale deugden bestudeerd; priesterlijke nederigheid en gehoorzaamheid; de heldhaftigheid in het uit oefenen van de deugden. Tenslotte worden de centrale elementen van het priesterleven doorgenomen: gebedsleven, eucharistie en biecht, gewetensvorming, staat van genade, mariadevotie, pastorale ijver.

Literatuur:

TWEEDE VATICANAANS CONCILIE, Decreet *Presbyterorum ordinis* (1965).

TWEEDE VATICANAANS CONCILIE, Decreet *Optatam totius* (1965).

PAUS JOHANNES PAULUS II, Apostolische exhortatie *Pastores dabo vobis* (1992); Encycliek *Ecclesia de Eucharistia* (2003); Apostolische brief PAUS BENEDICTUS XVI, *Brief aan de seminaristen*, Vaticaan 2010.

PAUS FRANCISCUS, *Preken over het priesterschap*.

Rosarium Virginis Mariae (2002).

J. HERMANS, *In Gods naam. Overwegingen over roepingen en priesterschap*, Oegstgeest 1997.

J. HENDRIKS, *Priester worden. Durf je jouw leven uit handen te geven aan God?*, Oegstgeest 1999.

F. KAMPHAUS, *Priester aus Passion*, Freiburg im B. 1993.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

11. Persoonlijke lezing van de Heilige Schrift

Docent: LIC. L. GEORGES

Doelstelling van deze cursus is het met enige inleiding de heilige Schrift door te lezen en te begrijpen; kennis te maken met de verschillende Bijbelse geschriften, het verloop van de heilsgeschiedenis en de literaire genres. Het zelf lezen en verwerken

van de heilige Schrift staat voorop. Voor deze cursus dient de student het Oude Testament te lezen tot en met het *Tweede boek Koningen*.

Literatuur:

E. CHARPENTIER, *Wegwijs in het Oude Testament*, Baarn 1987.

J.J. BIMSON, *Encyclopedie van bijbelse plaatsen: Landen, streken & steden, archeologie & topografie*, Kampen 2007.

Wijze van tentamineren: schriftelijk (twee tentamens; de docent zal met de studenten de datum van het eerste tentamen afspreken).

12. Capita selecta Gen 12 – 35

Docent: MGR. DR. C. VAN DEN HOUT

Blokcollege: 3-5 februari 2025.

Gen 12 – 35 gaat over de drie belangrijke aartsvaders: Abraham, Isaak en Jakob. Abraham is de eerste aan wie God bijzonder beloften doet, Jakob is degene aan wie de naam van het volk Israël is ontleend en Isaak verbleekt een beetje bij de andere twee. Daarnaast hebben ook de aartsmoeders Sara, Rebecca, Lea en Rachel een belangrijk rol in de heilsgeschiedenis. Na een inleiding op de heilsgeschiedenis van de beginperiode van het volk Israël, toen het nog een familie was, zal iedere seminarist een van de aartsvaders of aartsmoeders bestuderen vanuit het gezichtspunt van de beloften. Hoe heeft God in de concrete levensgeschiedenissen zijn beloften waargemaakt? Welke rol speelden de aartsvaders en de aartsmoeders zelf en hoe heeft God daarop ingespeeld?

Literatuur: de literatuur wordt tijdens de cursus bekendgemaakt.

Wijze van tentamineren: presentatie van de eigen bevindingen

13. Handelingen der apostelen

Docent: DR. J. ALBEZA ASENCIO

Blokcollege: 10-14 februari 2025.

De cursus geeft een inleiding in de voornaamste literaire, historische en theologische aspecten van de Handelingen van de Apostelen. De globale structuur van het werk wordt uiteengezet met een accent op de theologische intenties van de auteur. Met behulp van contemporaine bronnen van de tekst wordt de historische achtergrond geschilderd, waarbij de voortgang wordt geschetst van de verkondiging van het Evangelie in een wereld die dat nog niet kende. De cursus leidt de studenten bovendien in in het bronnenonderzoek en maakt ze bekend met het leven van de eerste christengemeenschap. Tijdens de bestudering van de activiteiten van de heilige Paulus zullen we het verhaal van Lucas vergelijken met de informatie die te vinden is in de brieven van de Apostel van de heidenen.

Literatuur:

W. BARCLAY, *The Acts of the Apostles*, Philadelphia, 1953.

H.J. CACBURY, *The book of Acts in history*, London 1955.

H. CONZELMANN, *Die Apostelgeschichte*, Tübingen 1972.

J. DUPONT, *Teologia della Chiesa negli Atti degli Apostoli*, Bologna 1984.

J. CREMER, *Les Actes des Apôtres. Tradition, rédaction, théologie*, Grembloux 1979.

J. SANCHEZ BOSCH, *Escritos paulinos*, Estella 2011.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

14. Het liturgisch jaar

Docent: DR. S. MARCANTOGNINI

Het liturgisch jaar is de aanwezigheid, op sacramentele en rituele wijze, van het mysterie van Christus in de loop van het jaar. Het liturgisch jaar is in deze zin ook "liturgie", d.w.z. het is het geheel van de momenten waarop de Kerk de verlossing viert, vooral door de

Eucharistie, als “gedachtenis” van Gods heilswerk. De tijd is als het ware de sleutel om het mysterie van Christus in het liturgisch jaar te kunnen ervaren.

In de cursus worden de opbouw, de historische achtergrond en de huidige betekenis van het liturgisch jaar behandeld. Ook zal aandacht worden besteed aan de verschillende liturgische tijden en feesten.

Literatuur:

CONGREGATIE VOOR DE EREDIENST, *Algemene Normen voor het liturgisch jaar en de algemene Romeinse kalender, Altaarmissaal voor de Nederlandse Kerkprovincie*, Zeist 1979, 121-138.

CONGREGATIE VOOR DE EREDIENST, *Rondzendbrief De voorbereiding en viering van het paasfeest* (16 januari 1988), in *Kerkelijke documentatie* 121, 17 (1989).

JOHANNES PAULUS II, *Apostolische brief over de heiliging van de zondag Dies Domini* (31 mei 1998), in *Kerkelijke documentatie* 121, 26 (1998) 9/10, 3-36.

NEDERLANDSE BISSCHOPPENCONFERENTIE, *De viering van het Paastriduum. Enkele aspecten van de liturgie van het lijden, sterven en verrijzen van de Heer*, in *Liturgische Documentatie* 8 (2012).

A. ADAM, *Das Kirchenjahr mitfeiern. Seine Geschichte und seine Bedeutung nach der Liturgieerneuerung*, Freiburg 1979 (Ned. Vertaling: *Het liturgisch jaar vieren en beleven. Zijn geschiedenis en betekenis in de liturgievernieuwing*, Turnhout 1988).

A. BERGAMINI, *L'anno liturgico. Cristo festa della Chiesa. Storia, celebrazione, teologia, spiritualità, pastorale*, Ed. San Paolo, Cinisello Balsamo, 2002.

A. LAMERI, *L'anno liturgico come itinerario biblico*, Ed. Queriniana, Brescia, 1998.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

15. De engelen

Docent: LIC. M. GRĄDZKI

Het doel van de cursus is de verdieping in een bijzonder aspect van de goddelijk openbaring: de schepping van zuiver geestelijke wezens,

die de Heilige Schrift 'engelen' noemt. Deze schepping komt duidelijk naar voren in de symbolen van het geloof, vooral in de geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel: "Ik geloof in één God, de almachtige Vader, Schepper van hemel en aarde, van al wat (d.w.z. entiteiten of wezens) zichtbaar en onzichtbaar is". We weten dat de mens binnen de schepping een unieke positie inneemt: dankzij zijn lichaam behoort hij tot de zichtbare wereld, terwijl hij zich voor de geestelijke ziel, die het lichaam bezielt, bijna op de grens bevindt tussen de zichtbare schepping en de onzichtbare. Tot deze laatste behoren, volgens het Credo dat de Kerk belijdt in het licht van de openbaring, andere wezens, die zuiver spiritueel zijn en daarom niet specifiek voor de zichtbare wereld, ook al zijn ze daarin aanwezig en werkzaam. Wanneer we met engelen worden geconfronteerd, bevinden we ons in een ambivalente situatie. Aan de ene kant heeft een rationalistische visie de neiging het bestaan van geesten te ontkennen. Aan de andere kant zijn we soms ook getuigen van een hernieuwde belangstelling voor de engelen, die toch helaas vaak vol van onjuiste ideeën is. Een gezond onderscheidingsvermogen is hier noodzakelijk.

In de cursus wordt ook rekening gehouden met de gevallen engelen, dus Satan en demonen.

Literatuur:

JOHANNES PAULUS II, Toespraken tijdens de algemene audiënties van 9 juli 1986, 23 juli 1986, 30 juli 1986, 6 augustus 1986, 13 augustus 1986, 20 augustus 1986 in *Insegnamenti IX/2* (1986).

LAVATORI R., *Gli angeli*, Marietti, Genova 2000.

RATZINGER J., *Liquidazione del diavolo?*, in: *Dogma e Predicazione*, Queriniana, Brescia 2/2005, pp. 189-197.

SCHEFFCZYK L., *La creazione come apertura alla salvezza. Dottrina sulla creazione (Dogmatica Cattolica vol. 3)*, Lateran University Press, Città del Vaticano 2020, pp. 249-320.

De overige literatuur wordt in de loop van de cursus bekendgemaakt.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

16. De zoektocht naar God in de hedendaagse kunst

Docent: LIC. T. RICO

De periode van de artistieke avant-garde van de twintigste eeuw staat in de geschiedenis bekend als een tijd van een afbraak en ontkenning van artistieke en filosofische postulaten, die tot die tijd de wereld van de kunst regeerden. De ervaring van de Eerste Wereld Oorlog betekende voor de Europese samenleving een enorme katharsis, die nog intensiever en groter werd met de uitbraak van de Tweede Wereld Oorlog. Geconfronteerd met deze verschrikkelijke gebeurtenissen ondergingen de visie op de mens, op de cultuur, op de filosofie en de kunst een grote schok. Deze ervaring bracht de kunstenaars ertoe zich vragen te stellen over het kwaad, het lijden en de terreur die Europa in die jaren, gekenmerkt door de haat, de conflicten en totalitaire regimes, overstroomd hadden.

Toch, ook in de omstandigheden waaronder, zoals Adorno gezegd heeft: "het barbaars is om na Auschwitz nog poëzie te schrijven", waar zelfs God afwezig leek te zijn, waren er niet weinig kunstenaars, die vanuit een existentieel en diep perspectief de intentie leken te hebben om een beetje licht en hoop te brengen in de duisternis van onzin en leegte.

In deze cursus zullen wij de culturele en filosofische context waaruit de artistieke avant-garde geboren is onderzoeken, en ook haar principiële eigenschappen en gemeenschappelijke elementen. Wij zullen ook kunnen observeren hoe talrijke schilders, beeldhouwers en architecten een tegengestelde richting hebben genomen, als een stem in de woestijn, gebruik makend van dezelfde taal, maar met een horizon die veel transcenderter was dan die van hun tijdgenoten.

Zo zal een interessante reflectie over God ontstaan, over de mens, de dood en de vrijheid, die vandaag nog steeds volledige geldigheid geniet, rekening houdend met de context waarin we ons bevinden.

Literatuur:

G.C. ARGAN, *El arte moderno*, Akal, Barcelona, 2008.

L. CIRLOT, *Las primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos*, PPU, Bilbao, 2011

M. DE MICHELI, *Las vanguardias artísticas del s. XX*, Alianza Ed. Barcelona, 2010.

G. ROUAULT, *Sobre el arte y sobre la vida*, Eunsa, Navarra, 2015

A. VEGA, *Sacrificio y creación en la pintura de Rothko*, Siruela, Madrid, 2010.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

17. Spiritualiteit van huwelijk en gezin

Docent: LIC. G. RIZZO

De geest in de huwelijksliefde: Het sacrament van het huwelijk als fundament van de spiritualiteit van het huwelijk en gezin. Het huwelijk als christelijke roeping. De huwelijksliefde en de maagdelijke liefde. De huwelijkstrouw. De gave van de vergeving als een vernieuwing van de echtelijke liefdadigheid

De geest in de *communio* van het gezin: Het vierde gebod als hart van de geest van huwelijk en gezin. Het gezin en het mysterie van gastvrijheid. Het gezin en de opvoeding aan de deugden. Het gezin en het doorgeven van het geloof. Het gezin tussen het werk en het feest. Het gezin, subject van de nieuwe evangelisatie. Het lichaam als plaats van de openbaring van de liefde. Huwelijk en gezin, oorsprong van het algemeen welzijn van de samenleving.

Literatuur:

FRANCISCUS, Postsynodale apostolische exhortatie *Amoris Laetitia*, 19 maart 2016

JOHANNES PAULUS II, Postsynodale apostolische exhortatie *Familiaris consortio*, 22 nov. 1981.

IDEM, *Theologie van het lichaam*, Betsaida, 's-Hertogenbosch 2016.

PAUSELIJKE RAAD VOOR HET GEZIN, *La sacramentalità del matrimonio e la spiritualità coniugale e familiare*, LDC, Turijn 1989.

GRANADOS, J. - NORIEGA, J., *Betania: Una casa para el amigo. Pilares de espiritualidad familiar*, Monte Carmelo, Burgos 2010.

GRANADOS J., *Una sola carne en un solo Espíritu. Teología del matrimonio*, Palabra, Madrid 2014.

LARRÚ, J., *El sello en el corazón. Ensayo de espiritualidad matrimonial y familiar*, Monte Carmelo, Burgos 2014.

MELINA, L., *La roccia e la casa. Socialità, bene comune e famiglia*, San Paolo, Milan 2013.

OLIVER, M.A.M., *Coniugal spirituality. The primacy of Mutual love in the Christian Tradition*, Sheed & Ward, Kansas City 1994.

ROCCHETTA, C., *Teologia della famiglia. Fondamenti e prospettive*, EDB, Bologna 2011.

EIJK W. J., *De band van de liefde*, KokBoekcentrum, Utrecht 2022

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

18. De morele leer en haar actualiteit van de *Veritatis splendor*

Docent: LIC. E. KISSBOAT

De *Veritatis splendor* werd in 1993 gepubliceerd. Samen met de *Catechismus van de Katholieke Kerk* zijn het als twee belangrijke pilaren in de morele leer van de Kerk. Voor paus Johannes Paulus II was de publicatie van deze documenten belangrijk om de zedenleer te vernieuwen, zoals dat voorgesteld was in het Tweede Vaticaanse Concilie. Deze vernieuwing moest vooral tot stand komen door het mysterie van Christus in de zedenleer uit te leggen. Onze studie is erop gericht de fundamentele vraagstukken van de encycliek te analyseren, het bestuderen van de betekenis van deze vernieuwing en haar actualiteit.

Literatuur:

E. KISSBOAT, *Il teologo moralista: Araldo e profeta di Cristo. La missione profetica del teologo moralista alla luce della Veritatis splendor*, Roma 2022.

Veritatis splendor. Testo integrale e commento filosofico-teologico a cura di R. LUCAS LUCAS, Cinisello Balsamo, Edizioni San Paolo, 1994.

Veritatis splendor. Atti del Convegno Dei Pontifici Atenei Romani, Città del Vaticano, Libreria Editrice Vaticana, 29-30 ottobre 1993.

FUENTES, M.A., *La Enciclica Veritatis splendor. Su actualidad treinta años después.*

PINCKAERS, S., *La morale cattolica*. Cinisello Balsamo: Edizioni Paoline, 1993 (origineel: *La morale catholique*, Les Éditiones du Cerf/Fides, 1991).

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

19. Muziekrepertoire

Docent: A. RODRÍGUEZ LUQUE

Wekelijks vindt er een zangrepetitie plaats voor alle studenten waarin de gezangen die in de komende liturgische vieringen op het programma staan worden geoefend. Bij de repetities wordt onder andere gezongen uit de zangbundels *Gezangen voor Liturgie* (Baarn 1996) en *Laus Deo* (Roermond 2000) en uit het *Liber Cantualis* (Solesmes 1983). Deze boeken zijn in de collegezaal aanwezig.

20. Werkcollege filosofie: Wat is dat – Verlichting?

Docent: DR. J. VERBURGT

Het begrip ‘Verlichting’ geniet nog altijd brede belangstelling, inclusief de dubbelzinnigheid of meerduidigheid ervan. Maar hoe is dit begrip wijsgerig te verhelderen? In 1784 schreef de filosoof Immanuel Kant een beroemd artikel met de titel ‘Beantwortung der Frage: Was ist Aufklärung?’. We zullen deze tekst en haar doorwerking gezamenlijk bestuderen, om zo te komen tot een filosofische precisering.

Literatuur:

De teksten worden in digitale vorm ter beschikking gesteld.

Wijze van tentamineren: schriftelijk leesverslag of werkstuk op basis van referaten.

21. Thema's in het gesprek tussen christelijk geloof en natuurwetenschap

Docent: DR. R. JAHAE

Voor velen zijn de natuurwetenschappen een, zo niet het voornaamste struikelblok voor het christelijk geloof. Door een grondige filosofische bezinning willen we duidelijk maken dat deze overtuiging misplaatst is. Aan bod komen thema's zoals de epistemologische en ontologische draagwijdte van natuurwetenschappelijke verklaringen, de mogelijkheid van een teleologische benadering van de natuur, incl. „de evolutie van het leven“, de zin van het spreken van toeval en noodzakelijkheid in de natuur, de verhouding tussen materie, leven en geest en de zin van het scheppingsgeloof en de christelijke anthropologie t.o.v. het „wetenschappelijk wereldbeeld“.

Literatuur:

- E. DIJKSTERHUIS, *De mechanisering van het wereldbeeld*, Amsterdam, 1950;
 L. ELDERS, *De natuurfilosofie van Sint-Thomas van Aquino*, Brugge, 1989;
 S. HAWKING, *A Brief History of Time*, Toronto, 1988;
 ID./L. MLODINOW, *The Grand Design*, New York, 2010;
 M. HELLER, *The New Physics and a New Theology*, Città del Vaticano, 1996;
 ID., *Creative Tension. Essays on Science and Religion*, West Conshohocken, 2003;
 P. HOENEN, *Philosophie van de anorganische natuur*, Antwerpen, ³1947;
 A. VAN MELSEN, *Natuurfilosofie*, Antwerpen, 1955;
 T. NAGEL, *Mind and Cosmos*, Oxford, 2012;
 J. ŻYCIŃSKI, *God and Evolution*, Washington, 2006.

Wijze van tentamineren: schriftelijk aan het eind van het semester.

22. Latijn I

Docent: DRS. N. MANTJE / LIC. A. MORENO QUIRÓS

Doelstelling van deze cursus is de student vertrouwd te maken met de grondbeginselen van het Latijn, zodat hij in staat zal zijn eenvoudige teksten te vertalen. In deze cursus voor beginners wordt de vormleer behandeld.

Achtereenvolgens zullen van de grammatica aan bod komen: het nomen (substantiva en adjectiva, numeralia, pronomina, adverbia) en het verbum (vervoeging van de vier conjugaties, deponentia, onregelmatige verba). De studie van de grammatica gaat vergezeld van het maken van oefeningen: het vertalen van eenvoudige Latijnse zinnen in het Nederlands van de lessen 1 t/m 45 van het Handboek voor Kerklatin.

Over de bestudeerde stof wordt regelmatig een toets afgenomen.

Literatuur:

C. COPPENS e.a., *Handboek voor Kerklatin. Grammatica en Vocabularium*, Vereniging voor Latijnse Liturgie – Brepols, Turnhout, 1985, pp. 7-119.

G.F. DIERCKS en B.H. STOLTE, *Tirocinium latinum*, 18^e druk, Houten 1986; *Hulpboekje bij Tirocinium latinum*, samengesteld door N.H.C. VAN LOENEN. Met medewerking van G.F. DIERCKS en B.H. STOLTE, Houten 1987.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

23. Grieks I

Docent: DRS. N. MANTJE / LIC. A. MORENO QUIRÓS

Een beknopte cursus Griekse grammatica. Nieuwtestamentisch Grieks lezen en vertalen.

Verplichte literatuur:

CH. BOUTER, *Cursus N.T.-Grieks voor beginners*, ISBN 9781291545715.

CH. BOUTER, *New Testament Greek for beginners*, ISBN 9781291632231.

D. HARTING, *Grieks-Nederlands handwoordenboek op het Nieuwe Testament*, Importantia Publishing, Dordrecht, ISBN 9789057192401.

J. NUCHELMANS en G.F. DIERCKS, *Tirocinium Graecum*, 20^e druk, Houten 2000; *Kleine Griekse grammatica*, samengesteld door J. NUCHELMANS. Met medewerking van G.F. DIERCKS en J. PENNOCK, Houten 1994.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

24. Werkstuk filosofie I

Streefdata: 26 sept., 3 okt., 5 nov. en 3 dec.

25. Latijn II

Docent: DRS. N. MANTJE

Uitbreiding en verdieping van de kennis van het Latijn.

Literatuur:

C. COPPENS e.a., *Handboek voor kerklatijn. Grammatica en Vocabularium*, Vereniging voor Latijnse Liturgie – Brepols, Turnhout, 1985.

G.F. DIERCKS en N.H.C. VAN LOENEN, *Kleine latijnse grammatica*, Houten 1987.

G.F. DIERCKS en B.H. STOLTE, *Tirocinium latinum*, 18^e druk, Houten 1986; *Hulpboekje bij Tirocinium latinum*, samengesteld door N.H.C. VAN LOENEN. Met medewerking van G.F. DIERCKS en B.H. STOLTE, Houten 1987.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

26. Nieuwtestamentisch Grieks

Docent: DRS. N. MANTJE

Uitbreiding en verdieping van de kennis van het Nieuwtestamentisch Grieks.

Verplichte literatuur:

CH. BOUTER, *Cursus N.T.-Grieks voor gevorderden*, ISBN 9781291553741.

D. HARTING, *Grieks-Nederlands handwoordenboek op het Nieuwe Testament*, Importancia Publishing, Dordrecht, ISBN 9789057192401.

J. NUCHELMANS en G.F. DIERCKS, *Tirocinium Graecum*, 20^e druk, Houten 2000; *Kleine Griekse grammatica*, samengesteld door J. NUCHELMANS. Met medewerking van G.F. DIERCKS en J. PENNOCK, Houten 1994.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

27. Werkstuk filosofie II

Streefdata: 26 sept., 3 okt., 5 nov. en 3 dec.

28. Algemene geschiedenis

Docent: LIC. A. MORENO QUIRÓS

De cursus geeft een overzicht van de geschiedenis van de prehistorie tot de huidige dag. Het is gericht op het bevorderen van de kritische analyse van student in de studie van de geschiedenis, de cultuur en haar vele verschijningsvormen, zoals literatuur, religie en kunst.

Literatuur:

J. CORBELLA, C. CABALLERO EN E. ALVAREZ, *Historia. Ciencias sociales*, McGraw-Hill 1995.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

29. Profeten

Docent: PROF. DR. B. KOET

In de Joodse traditie zijn de *Nevi'im* het tweede gedeelte van de Hebreeuwse Bijbel. Die profetische geschriften worden ingedeeld in de vroege (zoals het boek Josua en de boeken van de Rechters) en de latere

profeten (de vier grote en de 12 kleinere profeten). Naast enige inleiding in de aard van de profetische literatuur van het Oude Testament (vroeg en late profeten/ schriftprofeten, de historische achtergrond: van de monarchie tot de hellenistische periode, enz.) is een belangrijke doelstelling dat de student min of meer zelfstandig profetische teksten exegetisch kan onderzoeken en de wijsheid die daarin te vinden is ontdekken en verwoorden naar onze tijd. Daarbij zullen we vooral uitgaan van *capita selecta*.

Literatuur:

Als eerste oriëntatie:

A. KOOT, ET AL., *Naderen om te horen. Bijbelkatechese*, Gooi en Sticht, Hilversum (op dit moment nog uit de handel; maar voorheen veel drukken).

The Catholic Study Bible. NAB. Oxford: University Press, 1990, pp. RG 287-385

A.S. VAN DER WOUDE E.A., *Bijbels Handboek*, IIA, Kampen 1982, pp. 67-138, 362-425.

Voor een doorwrochte inleiding, zie bijvoorbeeld:

J. BLENKINSOPP, *A History of Prophecy in Israël. Revised and Enlarged*, Louisville 1983, 1996

Voor een Nederlandstalig overzicht, zie

E. EYNIKEL – A. VAN WIERINGEN, *Toen zond de Heer een profeet naar Israël. Het voor-exilisch profetisme van het Oude Testament*, Averbode 1996

E. EYNIKEL – A. VAN WIERINGEN, *Toen zond de Heer een profeet naar Israël. Het na-exilisch profetisme van het Oude Testament*, Averbode 1996.

Wijze van tentamineren: nog nader te bepalen.

30. Corpus Johanneum

Docent: DR. R. GOUW

De exegese bedoelt de vaardigheden aan te leren om zelfstandig en kritisch bijbelteksten te interpreteren op een wijze die door anderen te volgen is. Daardoor is de student tevens in staat de –niet zelden uiteenlopende– meningen van auteurs op waarde te schatten. In de

cursus worden vertalingen gebruikt, die echter steeds met de grondtekst worden vergeleken. Deze cursus is gericht op het verstaan van de eigen aard (wat betreft opzet en taalgebruik) en theologie van het vierde evangelie. Daartoe is inzicht in de specifieke betoogtrant onontbeerlijk.

In het verlengde van de studie van het evangelie komen de brieven van Johannes aan de orde. In deze cursus wordt ook aandacht besteed aan de Apocalyps, waarbij het leren omgaan met de geheel eigen voorstellingswereld voorop staat.

Literatuur:

BROWN, R.E., *The Gospel according to John* (Anchor Bible, 29 en 29a), Garden City 1966 en 1970.

H. RIDDERBOS, *Het evangelie naar Johannes. Proeve van een theologische exegese*. 2 dln. Kok, Kampen, 1987; 1992.

SERVOTTE, H., *Johannes literair. De geest van de letter in het vierde evangelie*, Boxtel 1992.

TILBORG, S. VAN, *Johannes* (Belichting van het bijbelboek), Boxtel 1988.

VANNI, U., *L'Apocalisse: Ermeneutica, esegesi, teologia*, Bologna 1988.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

31. Liturgie van de Eucharistie

Docent: DR. S. MARCANTOGNINI

De cursus wil een algemene inleiding bieden tot het Romeins Missaal en de afzonderlijke delen en elementen behandelen van de eucharistieviering. De eucharistie, bron en hoogtepunt van heel het kerkelijk leven, zal worden benaderd met bijzondere aandacht voor de rituele aspecten en de ontwikkelingen rond de viering van dit sacrament in de loop van de geschiedenis. Getracht wordt dit alles te doen rekening houdend met de huidige praxis en de pastorale aspecten voor zover die aan de orde zullen komen.

Literatuur:

CONGREGATIE VOOR DE GODDELIJKE EREDIENST EN DE REGELING VAN DE SACRAMENTEN, *Algemeen Statuut van het Romeins Missaal*, in *Liturgische Documentatie* 3 (2004), p. 57-194.

J. HERMANS, *De Liturgie van de Eucharistie. Inleiding tot het nieuwe Missaal*, Brugge, Uitgeverij Emmaüs-Desclée de Brouwer, 1979 (Studia Rodensia, 1).

S. MARSILI - A. NOCENT - M. AUGÉ - A. J. CHUPUNGCO, *La Liturgia, Eucaristia: teologia e storia della celebrazione*, in *Anàmnesis* 3/2, Marietti, Genova, 1989, p. 187-317.

V. RAFFA, *Liturgia eucaristica. Mistagogia della Messa: dalla storia e dalla teologia alla pastorale pratica*, Centro Liturgico Vincenziano, Roma, 2003, p. 37-850.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

32. Wijding

Docent: LIC. J. DE WIT

In het vak Wijding zullen we de diepe gave van het sacrament van het priesterschap exploreren als gewijde ambtsdrager, middelaar tussen God en mensen, in Naam van Jezus. Een ambt wat de gehele persoon omvat. We zullen tevens oog hebben voor actuele beschouwingen, vorming en uitdagingen van/ in het priester zijn in deze tijd.

Literatuur:

G. GRESHAKE, *Priester zijn, Een actuele theologische benadering en bezinning*, Averbode, Apeldoorn 1983.

BENEDICTUS XVI/ J. RATZINGER EN KARDINAAL R. SARAH, *Uit de grond van ons hart*, Betsaida/ De Boog, 's Hertogenbosch 2020.

H. PAUS JOHANNES PAULUS II, *Pastores dabo vobis* over de vorming van priesters in de huidige omstandigheden, Rome 1992.

CONGREGATIE VAN DE CLERUS, *Directorium voor het ambt en het leven van de priesters*, Rome 2013.

H. PAUS PAULUS VI, *Sacerdotalis caelibatus*, over het priestercelibaat, Rome 1967.

J. VIJGEN (red.), *Benedictus XVI over het priesterschap*, Tiltenberg Studies, Grootseminarie bisdom Haarlem-Amsterdam, Vogelenzang 2011.

Wijze van tentamineren wordt t.z.t. bepaald.

33. Triniteitsleer

Docent: DR. C.T.M. VAN VLIET

Doelstellingen van de cursus: De student krijgt inzicht in de centrale plaats die het geloof in de Drie-Ene God inneemt binnen het geloofsleven. Hij maakt kennis met de wijze waarop in de geschiedenis van de Kerk dit geloof reflexief verwoord is. Hij raakt vertrouwd met de problemen die deze geloofsreflectie nu oproept en met de verschillende manieren waarop theologen op deze problemen reageren.

Omschrijving van de leerstof: Aan de orde komen onder meer: a) Inleidende overwegingen. b) De verhouding tussen de theologische Godsleer (of Triniteitsleer) en de circa tien overige dogmatische trakaten. c) Bijbels-heilshistorische fundering van het geloof in God. d) De ontwikkeling van de oudkerkelijke Triniteitstheologie, de structuur van het credo van Nicea-Constantinopel. e) Belangrijke begrippen en kategoriën: incarnatie en inwoning, persoon (hypostasis), substantie, homoousios, perichoresis, de leer der appropriaties. f) Afgewezen leerstellingen als arianisme, gnosticisme, modalisme, tritheïsme, patripassianisme. g) God als Schepper, pneumatologische thema's (o.a. filioque). h) Enkele triniteits-theologische modellen: de Cappadociërs, Augustinus, Thomas van Aquino, Karl Barth, Karl Rahner, Hans Urs von Balthasar. i) Thema's als de analogieleer, negatieve theologie, feministisch-theologische kritiek, God in het procesdenken, spreken over God en spreken met God, spreken over God en handelen in de Geest van God. j) Enkele bijzonder actuele thema's: Triniteit en joodse en islamitische Godsvoorstellingen, spreken over God in een postmoderne cultuur.

De grote relevantie van de Triniteitstheologie voor mens en samenleving kan aangeduid worden met een citaat uit het werk van Romano Guardini (+ 1968): *"Slechts door het mysterie van God verkrijgt*

het mysterie van ons menszijn een antwoord, dat het mysterie niet oplost, maar aanvaardt en verdiept. Slechts wie God kent, kent ook de mens".

Het boek van Terrence Merrigan (red.) dienen de studenten voor aanvang van de colleges gekocht te hebben.

Literatuur (een selectie uit de omvangrijke literatuur):

T. MERRIGAN, Chr. MOONEN, KR. STRUYS (red.), *Triniteit – een kruis erover? Nieuwe perspectieven op een oeroude christelijke doctrine*, Antwerpen, Halewijn, 2006.

H. TERCIC, *Mee-bewegen met God. Essay over de drie-ene God*, Averbode 2000.

H. TERCIC, *De Triniteit als monotheïstische Godsbelijdenis*, in: *Communio* 25 (2000) 87-102.

G. GRESHAKE, *Der dreieine Gott. Eine trinitarische Theologie*. Freiburg 4 Auflage 2001.

P. CODA, *Dio Uno e Trino. Rivelazione, esperienza e teologia del Dio dei cristiani*, San Paolo, Cinisello Balsamo 1999.

B. FORTE, *Trinità come storia. Saggio sul Dio cristiano*, Paoline, Roma 1985.

W. BREUNING, *Gotteslehre*, in: W. BEINERT (red.) *Glaubenszugänge, Lehrbuch der Katholischen Dogmatik*, 201-362.

A.E. MCGRATH, *Christelijke theologie. Een introductie*, Kampen 5de druk 2008, 311-404.

A. HOUTEPEN, *God, een open vraag*, Zoetermeer 2 druk 1998.

P. SCHOONENBERG, *De Geest, het Woord en de Zoon*, Averbode 1991.

J. WISSINK, Hoofdstuk VI: *De inwoning Gods en onze heiliging: Thomas' concrete Triniteitsleer*, in: J. WISSINK, *Thomas van Aquino. De actuele betekenis van zijn theologie. Een inleiding*, Zoetermeer 1998, 109-132.

G. EMERY o.p., *Key themes in St. Thomas' theology of the Trinity*, in: *Jaarboek 2008 van het Thomas Instituut te Utrecht*, pag. 9-34.

W. KASPER, *Der Gott Jesu Christi*, Mainz 2 Auflage 1983.

G. O'COLLINS, *The Tripersonal God. Understanding and Interpreting the Trinity*, London 1999.

W. PANNENBERG, *Systematische Theologie*. Band I, Göttingen 1988.

L. BOEVE (red.), *God. Hoe voelt dat?* Davidsfonds, Leuven 2003.

H. VORGIMLER, *Gotteslehre*. Band I en II, (serie: Texte zur Theologie), Graz 1989.

AUGUSTINUS VAN HIPPO, *De Trinitate*, vert. en inl. door T. J. van Bavel osa, Leuven Peeters, 2005.

- A. DENAUX, G. DANNEELS e.a., *God ter sprake*. Publiekspresentatie FKT, Heeswijk 2007.
- BASILIIUS VAN CAESAREA, *Over de Heilige Geest, Kerkvaderteksten met commentaar*, Abdij Bethlehem, Bonheiden (België) 1983.
- Spreken over God. Pastorale handreiking van de PKN*, Boekencentrum, Zoetermeer, 4de druk, 2011.
- M. FIGURA, *Het lijden van God in de theologie van de kerkvaders*, in: *Communio* 28 (2003) 256-274.
- I. VERHACK, *Wat bedoelen wij wanneer wij GOD zeggen?*, Kalmthout / Zoetermeer, 2011.
- B. VAN DE BEEK EN H. RIKHOF, *Wij geloven. Rooms-katholiek en protestant: één geloof. De geloofsbelijdenis van Nicea/Constantinopel*, Utrecht 2018.
- A. VAN DE BEEK, *Mijn Vader, uw Vader. Het spreken over God de Vader*, Utrecht 2017 (560 pag.).
- H. RIKHOF, *Vader. Een trinitair perspectief*, in: *Communio* 40 (2015) 24-33.
- J. KNOP (HG.), *Die Gottesfrage zwischen Umbruch und Abbruch. Theologie und Pastoral unter säkularen Bedingungen (QD 297)*, Freiburg 2019.
- J. WERBICK, *Gott verbindlich. Eine theologische Gotteslehre*, Freiburg, 2007 (670 pag.).
- K. VON STOSCH, *Trinität (Grundwissen Theologie)*, Paderborn 2017.
- B. JANSSENS, *Een "Godscrisis". Pleidooi voor een "theologische" theologie*, in: *Communio* 39 (2014) 195-209.
- C.T.M. VAN VLIET, *Reflecties op de Godspraak en de module Theologische Godsleer vanuit het perspectief van de "Katholieke Tübinger Schule"*, in: J. VIJGEN (red.), *Veritatis Gaudium*, Feestbundel ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Priesteropleiding van het bisdom Haarlem-Amsterdam, Den Bosch, 2022, pag. 301-326.
- C.T.M. VAN VLIET, *Spreken over God en met God in een agnostische samenleving*, verschijnt binnenkort, in: *Intern. Kath. Tijdschrift Communio*.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

34. Bioethiek

Docent: LIC. L. GEORGES

In de cursus worden achtereenvolgens de ethische aspecten besproken van de medische zorg/verantwoordelijkheid met betrekking tot: het zich ontwikkelend leven (status van het embryo, abortus provocatus, pre-implantatiediagnostiek, embryoselectie, prenatale diagnostiek, experimenten met embryo's en foetussen); het doorgeven van het leven (regeling van de vruchtbaarheid, kunstmatige seksuele voorplanting, kunstmatige asexuele voortplanting); therapeutische ingrepen (diagnostiek, klinische research, weefsel- en orgaantransplantatie, psychiatrie, verslaving); het levenseinde (waardig leven en sterven, levensbeëindigend handelen, levensverkorting door staken of achterwege laten van levensverlengende medische behandeling, levensverkorting door symptoombestrijding);

Literatuur:

- JOHANNES PAULUS II, Encycliek *Evangelium vitae* (25 maart 1995).
 PAUSELIJKE RAAD VOOR HET PASTORAAT IN DE GEZONDHEIDSZORG, *Nieuw handvest van de werkers in de gezondheidszorg* (2019).
 W.J. EIJK, L. HENDRIKS, J. RAYMAKERS (Red.), *Handboek Katholieke Medische Ethiek, Verantwoorde gezondheidszorg vanuit katholiek perspectief*, Almere: Parthenon, 2010.
 B. M. ASHLEY, J. DE BLOIS, K.D. O'ROURKE, *Health Care Ethics. A Catholic Theological Analysis*, Washington: George Town University Press, 5^e ed., 2006.
 W.E. MAY, *Catholic bioethics and the gift of human life*, Huntington: Our Sunday Visitor, 2^e ed., 2008.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

35. Sacramentele moraal

Docent: DR. J.M. TERCERO SIMÓN

Inleiding: De hedendaagse situatie: secularisatie en ontkerstening. I. De deugd van de godsdienstigheid. 1. Het christelijk leven als een aan

God toegewijd leven. 2. Sacramentele leven. II. Vormen van godsdienstig handelen. 1. Het gebed. 2. De dag des Heren. III. Andere vormen van godsdienstig handelen. 1. De verering van Gods naam. 2. De gelofte. IV. De sacramenten van de christelijke initiatie. 1. Het doopsel. 2. Het vormsel. 3. De eucharistie. V. Sacramenten van genezing. 1. Het sacrament van boete en verzoening. 2. De ziekenzalving.

Literatuur:

AUBERT, J.M., *Abrégé de la morale catholique*, Parijs 1987.

GERARDI R., *La gioia dell'amore. Riflessioni sull'ordo amoris per una teologia della vita cristiana*, Lateran University Press, Città del Vaticano 2009.

GOFFI, T., PIANA, G., (ed.), *Corso di Morale*, deel IV en V, Brescia 1983.

GRISEZ, G., *The way of the Lord Jesus. Vol. II: Living a Christian life*, Quincy 1993, vol. II.

GÜNTHÖR, A., *Chiamata e risposta. Una nuova teologia morale*, deel II en III, Cinisello Balsano 1987 (Duitse editie: *Anruf und Antwort. Einde neue Moraltheologie*).

KOL, A. VAN, *Theologia moralis*, Barcinone/Friburgi Brisgoviae /Romae, 1968.

PESCHKE, K.H., *Christian Ethics. A Presentation of Moral Theology in the Light of Vatican II*, deel II, Alcester 1997.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

36. Patristiek

Docent: DR. P. Hamans

Jezus Christus, de Zoon van God, heeft zijn Boodschap van verlossing en heil aan zijn leerlingen toevertrouwd. Deze openbaring leefde voort in het geloof en de verkonding van de apostelen, hun leerlingen en de kerk als geheel. Zij gaven het door aan de volgende generaties en schreven hieruit het Nieuwe Testament op. Tevens werd het geloof in verkondiging en liturgie doorgegeven.

Dit levende overgeleverde geloof wordt de Traditie genoemd. Delen hiervan zijn in de loop van de tijden opgeschreven en uitgelegd

in geschriften van kerkvaders, kerkleraren en andere kerkelijke auteurs. Elementen eruit werden geformuleerd in dogma's. De heilige Robertus Bellarminus kende aan de Traditie een "objectieve, transsubjectieve autoriteit" toe. Dat wil zeggen, de Traditie is als zodanig drager van de objectieve openbaring. Hij omschrijft de Traditie ook als "doctrina non scripta"; het gedeelte van het geloof, dat aanvankelijk niet was opgeschreven in de heilige Schrift.

Het uit de Traditie opgeschreven geloof en de auteurs hiervan, vormen het onderwerp van deze reeks colleges. De verschillende perioden zullen worden omgrensd en auteurs worden bestudeerd in hun theologische, ecclesiologische, dogmatische en historische betekenis. Hun invloed op de concilies van het eerste millennium verdient eveneens aandacht. Het geheel zal worden geplaatst in de tijd en het milieu waarin de kerkvaders en -leraren leefden, hun persoonlijke biografie en de ketterijen die zij vanuit de geloofswaarheid moesten pareren.

Paus Benedictus XVI formuleerde in zijn brief aan de seminaristen op 18 oktober 2010: "Het is belangrijk de Vaders en de grote Concilies te leren kennen, waarin de Kerk zich, reflecterend en gelovend, de essentiële stellingen van de Schrift heeft eigen gemaakt" (RKKerk, Kerkelijke documenten 38 (2010)193-194).

Bij de colleges wordt een reader ter beschikking gesteld die werd samengesteld van de norbertijn pater Kris de Brabander.

Literatuur:

B. Altaner / A. Stuiber, *Patrologie. Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter*, Freiburg 1980⁹ (in meerdere talen vertaald).

J.-M. Mayeur e.a. (red.), *Die Geschichte des Christentums. Religion, Politik, Kultur*, I-XIII, Freiburg 1991-2002. (in meerdere talen vertaald).

H. Drobner, *Lehrbuch der Patrologie*, Freiburg 1994 (in meerdere talen vertaald).

M. Friedrowicz, *Handbuch der Patristik. Quellentexte zur Theologie der Kirchenväter*, Freiburg 2010.

P. Hamans, *Geschiedenis van de Katholieke Kerk*, I-II, in: *Studia Rodensia VII*, Hamans, P./Hegge, B./Hendriks, L. (red.), Almere 2014.

J. Hermans, *Kerkvaders en sacramenten*, I-VI, Brugge 1982-1984.

H. Jedin, e.a. (red.), *Handbuch der Kirchengeschichte*, I-VII, Freiburg 1962-1979 (in meerdere talen vertaald).

J. de Jong / R. Post / G. Abbink / J. van Laarhoven/, *Handboek van de kerkgeschiedenis*, I-V, Utrecht 1962-1974.

H. Kraft, *Einführung in die Patrologie*, Darmstadt 1991.

G. Peters, *Lire les Pères de l'Église. Cours de patrologie*, Parijs 1988².

J. Quasten, *Patrology*, I-IV, Utrecht 1966-1986.

Wijze van tentamineren: mondeling

37. Leven en werken van kerkvader Augustinus en zijn visie op de Eucharistie

Docent: LIC. E.L.M. BRUSSEE

In deze cursus maken we kennis met het leven en de werken van Augustinus van Hippo als een van de belangrijkste kerkvaders van onze kerk, en gaan we wat dieper in op zijn visie op het lichaam van Christus (*corpus Christi*) en de liefde (*caritas*). De cursus zal beginnen met een korte schets van het leven van Augustinus en het behandelen van zijn belangrijkste werken. Vervolgens zal in een tweede deel van de cursus de tijd aan bod komen waarin Augustinus leefde. Verschillende ketterse stromingen worden daarbij kort behandeld alsook de filosofische stroming die hem en zijn theologie diepgaand beïnvloed heeft. In een derde deel van de cursus zal er aandacht zijn voor Augustinus als predikant binnen de context van zijn tijd en met aandacht voor de ontwikkelingen van het preken in de eerste eeuwen van het christendom. Een vierde deel gaat in op zijn visie op de liefde en een vijfde deel op zijn visie op het lichaam van Christus. In een zesde deel wordt de cursus afgesloten met het bespreken van enkele paaspreken waarin Augustinus zich richt tot de pasgedoopten.

Literatuur:

K. ADAM, *Die Eucharistielehre des hl. Augustin*, Paderborn 1908.

F. VAN DER MEER, *Augustinus de zielzorger*, Utrecht- Brussel 1947.

J. RATZINGER, *Volk und Haus Gottes in Augustins Lehre von der Kirche*, München 1954.

P. BROWN, *Augustinus van Hippo: Een biografie*. Uit het Engels vertaald door Carla Verheijen en Karin Van Dorsselaer, Amsterdam 1992.

R. CANNING, *The Unity of Love for God and Neighbour in St. Augustine*, Heverlee-Leuven 1993.

W. HARMLESS, *Augustine and the Catechumenate*, Collegeville (MN), 1995.

E. KILMARTIN, *The Eucharist in the West; History and Theology*, Collegeville, 1998.

A. STEWART-SYKES, *From Prophecy to Preaching. A search for the origins of the christian homily*, Leiden - Boston - Köln 2001.

T. VAN BAVEL, *Eucharistische preken in Augustinusdag 2002*, Heverlee 2003.

Wijze van tentamineren: schriftelijk

38. Huwelijksrecht

Docent: LIC. M. AGIUS

De cursus geeft een overzicht van de belangrijkste begrippen van het huwelijksrecht. Bijzondere aandacht zal worden gegeven aan de visie van de Kerk op het huwelijk zoals die in het wetboek tot uiting komt en aan alle aspecten die van bijzonder belang zijn voor de pastoraal, zoals: de voorbereiding van het huwelijk, huwelijksbeletselen, gebreken in de consensus, de canonieke vorm, gemengde huwelijken, toepassing van het paulinisch privilege en favor fidei-procedures alsmede validatie. Ook zal aandacht worden besteed aan het huwelijksproces.

Literatuur:

HENDRIKS, J., *Huwelijksrecht. Canon 1055-1165 van het wetboek van canoniek recht*, Oegstgeest, Brugge 1995. Italiaanse vertaling en bewerking: *Diritto matrimoniale. Commento ai canoni 1055-1165 del Codice di diritto canonico (Percorsi di diritto ecclesiale, Milaan 2 ed. 2001)*.

Overige literatuur (selectie):

HERMANS, J.; VAN DER MEE, J., *Huwelijksvoorbereiding. Priesters en verloofden met elkaar in gesprek*, Brugge 1986.

HENDRIKS, J., *Battesimo, fede e sacramentalità del matrimonio (can. 1055 §2)*, in *Ius Ecclesiae* 7 (1996) 663-676.

ID., *De nietigheid van het huwelijk om psychische redenen*, in *Communio* 24 (1999) 72-88.

ID., *Matrimonii forma extraordinaria (c. 1116)* in *Periodica* 84 (1995) 687-709.

ID., *La forma straordinaria del matrimonio*, in *Quaderni di diritto ecclesiale* 9 (1996) 239-256.

P. MONETA, *Il matrimonio nel nuovo diritto canonico*, Genova 2 druk 1991.

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

39. Hebreeuws

Docent: DRS. A. CANNEGIETER

De cursus biedt een grammaticale inleiding in het Bijbels Hebreeuws, de taal waarin het grootste deel van het Oude Testament is geschreven. Tijdens de hoor- en werkcolleges worden het schrift, de vorm- en klankleer en de syntaxis van het Bijbel Hebreeuws behandeld. Na een aantal oefeningen worden de eerste teksten uit de Biblia Hebraica gelezen en grammaticaal geanalyseerd. Het afsluitend tentamen betreft de behandelde delen van de grammatica en de gelezen capita selecta.

Literatuur:

Biblia Hebraica Stuttgartensia (K. Elliger & W. Rudolph ed.), Stuttgart 2007 (Deutsche Bibelgesellschaft), ISBN 1-59856-199-5.

L. KOEHLER & W. BAUMGARTNER, *Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* (2 volumes), Leiden 2002 (Brill), ISBN 90-04-12445-4.

J.W. WESSELIUS, *Korte grammatica van het Bijbels Hebreeuws*, Bussum 1998 (Coutinho), ISBN 90-6283-098-6

Wijze van tentamineren: schriftelijk.

40. Werkstuk theologie

Streefdata: 26 sept., 3 okt., 5 nov. en 3 dec.

41. Liturgische praktijk

Docent: DRS. F. BUNSCHOTEN

Door de liturgie wordt het werk van onze verlossing voltrokken. Van diakens en priesters wordt terecht verwacht dat zij als kerkelijke bedienaren de heilige rituen kunnen begrijpen en er met hart en ziel aan kunnen deelnemen. Dit vraagt allereerst om een liturgisch spirituele houding, maar ook om de bereidheid om de liturgische wetten en voorschriften te onderhouden (cf. Constitutie *Sacrosanctum Concilium*, nn. 16-18). De vernieuwde liturgie volgens de richtlijnen van het Tweede Vaticaans Concilie is vastgelegd in de officieel voor de Nederlandse kerkprovincie goedgekeurde uitgaven van de verschillende liturgische boeken. Iedere uitgave, of het nu gaat om het altaarmissaal, het getijdengebed of de rituelen voor de toediening van de sacramenten en sacramentalia, is voorzien van een instructieve inleiding alsmede verschillende rubricale aanwijzingen, die door de celebrant nauwgezet moeten worden opgevolgd. Daarnaast beschikt de Kerk sinds 1985 over het *Caeremoniale episcoporum* en het *Liber de Benedictionibus*, waarvan tot op heden geen (volledige) Nederlandse vertaling verschenen is. In deze cursus wordt beoogd de kandidaten voor het diaconaat, resp. het priesterschap door middel van praktische oefeningen vertrouwd te maken met de liturgische praktijk, met name de viering van de Heilige Mis (diaconale assistentie, resp. priesterlijk celebreren), en de bediening van de verschillende sacramenten (Doopsel, Biecht, Eucharistie, Huwelijk, Ziekenzalving) en van de sacramentalia (viering op het kerkhof, verschillende zegeningen); aan bod komen ook de uitstelling en zegen met het Allerheiligste.

Verplichte literatuur:

J. HERMANS, *Diaconale assistentie tijdens de eucharistieviering. Rubricale aanwijzingen voor de dienst van de diaken*, pro manuscripto.

42. Scriptie of eindwerkstuk

Streefdata: 3 okt. en 19 jul. Zie p. 10.

43. Baccalaureaatsexamen

Zie p. 11.

5. FACULTATIEVE CURSUSSEN

Tijdens de vakantieperioden van de cursus Nederlandse taal krijgen de studenten van het Grootseminarie Redemptoris Mater verschillende blokcolleges. In de maand juli zullen verschillende blokcolleges in het Grootseminarie Redemptoris Mater worden gegeven, waaraan alle studenten kunnen deelnemen.

6. ROOSTERS

Rooster collegedagen

Ma.:

09.30-10.15 uur	I uur	eerste college
10.20-11.05 uur	II uur	tweede college
11.05-11.20 uur		koffie/theepauze
11.20-12.05 uur	III uur	derde college
12.10-12.55 uur	IV uur	vierde college
13.00-13.40 uur	V uur	vijfde college
15.00-15.45 uur	VI uur	zesde college
15.50-16.35 uur	VII uur	zevende college
16.35 uur		einde middagcolleges

Di. t/m vr.:

9.20-10.05 uur	I uur	eerste college
10.10-10.55 uur	II uur	tweede college
10.55-11.10 uur		koffie/theepauze
11.10-11.55 uur	III uur	derde college
12.00-12.45 uur	IV uur	vierde college
12.45 uur		einde van de ochtendcolleges
12.50 uur		middaggebed - middagmaal
14.00-14.45 uur	V uur	vijfde college
14.50-15.35 uur	VI uur	zesde college
15.35-15.50 uur		koffie/theepauze
15.50-16.35 uur	VII uur	zevende college
16.35 uur		einde middagcolleges

Rooster jaar I-II (1e semester)

uur	MA	uur	DI	WO	DO	VRIJ
I	Muziek-repertoire	I	Geschiedenis antieke filosofie	Priesterlijke spiritualiteit I	Latijn I	Liturgisch jaar
II	Filosofische ethiek			Studie- en onderzoek		
III	Inl. filosofie	II	Geschiedenis antieke filosofie	Priesterlijke spiritualiteit I	Latin I	Liturgisch jaar
	Antropologie			Studie- en onderzoek		
IV	Inl. filosofie	III	Kosmologie	Persoonlijke bijbellezing	Grieks I	Godsdienst-filosofie
	Antropologie					
V	Inl. filosofie	IV	Kosmologie	Persoonlijke bijbellezing	Grieks I	Godsdienst-filosofie
	Antropologie					

Rooster jaar I-II (2e semester)

uur	MA	uur	DI	WO	DO	VRIJ
I	Muziek-repertoire	I	Geschiedenis middeleeuwse filosofie	Hedendaagse kunst	Latijn I	Geloof en wetenschap
II	Filosofische ethiek					
III	Antropologie	II	Geschiedenis middeleeuwse filosofie	Hedendaagse kunst	Latin I	Geloof en wetenschap
	Verlichting					
IV	Antropologie	III	Kosmologie	Kerk. doc. I	Grieks I	Veritatis splendor
	Verlichting		Filosofische ethiek			
V	Antropologie	IV	Kosmologie	Kerk. doc. I	Grieks I	Veritatis splendor
	Verlichting		Filosofische ethiek			
		V-VI			Geloof en wetenschap	

Rooster jaar III-VI (1e semester)

	MA		DI	WO	DO	VRIJ
I	Muziek-repertoire	I	Patristiek	Sacramentele moraal	Engelen	Huwelijksrecht
II	Filosofische ethiek					
III	C. Iohanneum	II	Patristiek	Sacramentele moraal	Engelen	Huwelijksrecht
	Profeten					
IV	C. Iohanneum	III	Patristiek	Triniteitsleer	Bioethiek	Liturgie vd Eucharistie
	Profeten		Augustinus			
V	C. Iohanneum	IV	Patristiek	Triniteitsleer	Bioethiek	Liturgie vd Eucharistie
	Profeten		Augustinus			

Rooster jaar III-VI (2e semester)

	MA		DI	WO	DO	VRIJ
I	Muziek-repertoire	I	Patristiek	Hedendaagse kunst	Huwelijk en gezin	Geloof en wetenschap
II	Filosofische ethiek					Wijding
III	C. Iohanneum	II	Patristiek	Hedendaagse kunst	Huwelijk en gezin	Geloof en wetenschap
	Profeten					Wijding
IV	C. Iohanneum	III	Patristiek	Triniteitsleer		Veritatis splendor
	Profeten		Filosofische ethiek			
V	C. Iohanneum	IV	Patristiek	Triniteitsleer		Veritatis splendor
	Profeten		Filosofische ethiek			
		V-VI			Geloof en wetenschap	

Lokaal waar het college plaatsvindt

1 sem.	Studiezaal	Banneuxzaal	
ma.	Inleiding filosofie Antropologie	Filosofische ethiek C. Iohanneum Profeten	Nederlands
di.	Antieke filosofie Kosmologie Hebreeuws	Hebreeuws Patristiek Augustinus	Nederlands
wo.	Priesterlijke spiritualiteit Studie- en onderzoek Persoonlijke bijbellezing	Sacramentele moraal Triniteitsleer	
do.	Latijn Grieks	Engelen Bioethiek	Nederlands
vr.	Liturgisch jaar Godsdienstfilosofie	Huwelijksrecht Liturgie van de Eucharistie	

2 sem.	Studiezaal	Banneuxzaal	
ma.	Antropologie Verlichting	Filosofische ethiek C. Iohanneum Profeten	Nederlands
di.	Middeleeuws filosofie Kosmologie Hebreeuws	Hebreeuws Patristiek Filosofische ethiek	Nederlands
wo.	Kerkelijke documenten	Hedendaagse kunst Triniteitsleer	
do.	Latijn Grieks Geloof en wetenschap	Huwelijk en gezin	Nederlands
vr.	Geloof en wetenschap Studie- en onderzoek Veritatis splendor	Wijding	

Op ma. Muziekrepertoire in de Engelenzaal of in de Kapel.

7. DATA EXAMENS

Januari

Ma. 13	Geschiedenis antieke filosofie Augustinus	3 1,5	J. VIJGEN E. BRUSSEE
Wo. 15	Natuurfilosofie I. Kosmologie I Patristiek I	3 3	J. VIJGEN P. HAMANS
Vr. 17	Filosofische ethiek I	2	J. VERBURGT
Ma. 20	Latijn Ia Corpus Iohanneum I	3 3	N. MANTJE R. GOUW
Wo. 22	Inleiding priesterlijke spiritualiteit I Triniteitsleer I	3 3	G. BRUGGINK K. VAN VLIET
Vr. 24	Godsdienstfilosofie Sacramentele moraal	3 3	M. CAVAGNARO J. TERCERO SIMÓN
Ma. 27	Grieks Ia Huwelijksrecht	3 3	N. MANTJE M. AGIUS
Do. 30	Liturgisch jaar Liturgie van de eucharistie	3 3	S. MARCANTOGNINI S. MARCANTOGNINI

De examens beginnen om 10.00 uur.

Juni

Vr. 6	Geschiedenis middeleeuise filosofie Wijding	3 1,5	J. VIJGEN J. DE WIT
Di. 10	Natuurfilosofie I. Kosmologie II Patristiek II	2 3	J. VIJGEN P. HAMANS
Do. 12	Filosofische ethiek II	3	J. VERBURGT
Ma. 16	Latijn Ib Huwelijk en gezin	3 3	N. MANTJE G. RIZZO
Wo. 18	Dialog ch. geloof en natuurwetenschap	3	R. JAHAE
Vr. 20	Kerkelijke documenten I Triniteitsleer II	3 3	M. AGIUS K. VAN VLIET
Ma. 23	Grieks Ib Corpus Iohanneum II	3 3	N. MANTJE R. GOUW
Wo. 25	Hedendaagse kunst	3	T. RICO MARTÍNEZ
Do. 26	Veritatis splendor	3	E. KISSBOAT

De examens beginnen om 10.00 uur.

8. WERKSTUKKEN: STREEFDATA EN ONTMOETINGEN

Inleverdata bij de studieprefect:

Do. 26 sept.   Formulier met de naam van de student; soort van werkstuk (samenvatting, vragen, filosofie, theologie); naam van de begeleidende docent; thema.

Do. 3 okt.   Jaar II: vragen van de begeleidende docent.
Jaar III-V: vraagstelling, concept en literatuur.
Jaar VI: overzicht scriptie of eindwerkstuk.

Ontmoetingen:

Di. 5 nov.	14:00 uur	Jaar I: 3 blz.
	14:00 uur	Jaar II: de helft van de vragen.
	14:30 uur	Jaar III: Hoofdstuk I. Jaar IV-V: Hoofdstuk I.

Di. 3 dec.	14:00 uur	Jaar I-III: de laatste dag voor het inleveren.
	14:30 uur	Jaar IV-V: de laatste dag voor het inleveren.

De werkstukken moeten gebundeld ingeleverd worden met een ingevuld tentamenbriefje voor de docent en aan de studieprefect wordt een digitale versie toegezonden.

9. STUDIEREGELING EN EXAMENS

De studenten worden geacht bij de colleges aanwezig te zijn. Om bijzondere redenen kan de rector ontheffing verlenen. De student draagt er dan zelf zorg voor dat de betreffende docent op de hoogte wordt gesteld. Om een vak met een tentamen te kunnen afsluiten is het vereist om 2/3 van de colleges te volgen.

Naast de colleges wordt men geacht dagelijks gemiddeld een uur of drie te studeren. Ook in het weekeinde is tijd nodig om te studeren. Op stille dagen wordt niet gestudeerd.

De inhoud van de colleges is examenstof. Daarnaast kan de docent eventueel een aantal pagina's verplichte literatuur opgeven. Wanneer de inhoud daarvan niet overeenkomt met de collegestof, maar een uitbreiding daarvan vormt, zal de docent rekening houden met het aantal ECTS dat aan zijn college verbonden is. De richtlijn is dat literatuur die een uitbreiding vormt van de collegestof niet meer bedraagt dan 75 pagina's voor een cursus van drie ECTS. Wanneer niet het volledig aantal college-uren is gegeven, kunnen bovendien per ontbrekend college-uur vijf pagina's worden opgegeven.

Er zijn twee examenperiodes gedurende het studiejaar, aan het einde van elk semester. In deze periodes vinden de examens plaats. Uitstel van examens is alleen mogelijk om zwaarwegende redenen, met goedkeuring van de studiefprefect. Vervroeging is mogelijk in overleg met de docent, mits de colleges van het betreffende vak afgelopen zijn.

De docent bepaalt in welke vorm het examen wordt gehouden. Voor schriftelijke examens wordt door de studiefprefect een datum vastgesteld in de examenperiode. Mondelinge examens (gewoonlijk circa 20 minuten) kunnen met de docent worden afgesproken, maar zij dienen voor het einde van de examenperiode te zijn afgenomen. Bij de werkcolleges is geen examen; de studenten krijgen een cijfer op basis van hun deelneming aan de discussie bij de bijeenkomsten en hun referaat over een door de docent opgegeven thema. De omvang van een referaat moet 3-5 bladzijden bedragen.

De studenten zijn verplicht aan het examen deel te nemen (tenzij ontheffing is verkregen van de studiefprefect); wanneer zij het examenblad blanco inleveren, krijgen zij 'n één (1). De student krijgt éénmaal gelegenheid om een hogere kwalificatie te behalen als hij een voldoende punt heeft behaald en wel tijdens de herexamenperiode.

Het is mogelijk om in overleg met de docent en studiefprefect een

examen in delen af te leggen waarbij de delen niet meer bij het afsluitende examen van het geheel worden getentamineerd.

In bijzondere gevallen kan door de docent met toestemming van de studieprefect de mogelijkheid gegeven worden het examen te vervangen door uit te voeren opdrachten. Deze mogelijkheid kan ook geboden worden door de docentenvergadering, op voordracht van de rector, van de studieprefect of van de docent zelf.

Een examen is gehaald, wanneer er tenminste een 6 voor is gegeven (op een schaal van 1 - 10). Een lager cijfer houdt in dat herexamen moet worden afgelegd.

Bij geconstateerde fraude tijdens het schriftelijk examen, wordt het examen nietig verklaard en de student wordt in principe uitgesloten van de rest van de betreffende examenperiode.

De cijfers worden zo spoedig mogelijk en tenminste één dag voor de docentenvergadering aan het secretariaat doorgegeven. De cijfers worden bekend gemaakt, nadat zij in de docentenvergadering zijn besproken.

Herexamens worden afgelegd in overleg met de docent. Herexamens over colleges van het eerste semester, moeten ruimschoots voor het einde van het studiejaar worden afgelegd (zie de einddatum in het jaarprogramma). Herexamens over het tweede semester worden in juli, september en oktober afgelegd.

In sommige gevallen kan door de docent een verlengd examen worden toegestaan, dat wil zeggen dat de kandidaat op korte termijn en in ieder geval voor het einde van de examenperiode, kans krijgt blijk te geven de stof alsnog voldoende te beheersen. Als blijkt dat de student alleen een bepaald gedeelte van de stof niet goed beheerst, kan de docent besluiten tot een partieel herexamen.

Indien alle examens zijn gehaald, gaat de student over naar een volgend jaar. Als niet meer dan drie herexamens moeten worden gedaan, gaat hij voorwaardelijk over. De herexamens moeten in september en oktober worden afgelegd; wanneer de herexamens niet voor de kerstvakantie zijn afgelegd, wordt de student niet tot de examenperiode na het eerste semester toegelaten. De studieprefect kan in overleg met de rector om goede redenen in individuele gevallen hiervan afwijken.

Ieder jaar maken de studenten een werkstuk. In het eerste jaar is dit werkstuk de samenvatting (ongeveer vijf bladzijden) van een boek over een thema van de spiritualiteit; thema en werkstuk worden

afgesproken met de spiritueel. Dit werkstuk wordt ingeleverd bij de studiefprefect. In het tweede jaar dient de student een wijsgerig werk van een belangrijke filosoof grondig te bestuderen en aan de hand van de door de begeleidende docent opgestelde vragen een werkstuk te schrijven. In het derde jaar schrijft de student een filosofisch werkstuk en in het vierde en vijfde jaar een theologisch werkstuk. De werkstukken omvatten tien tot twintig bladzijden. In de laatste jaren wordt een scriptie geschreven, een uitgebreide verhandeling op het vakgebied van de theologie in de ruimste zin, of een eindwerkstuk over een onderwerp uit de filosofie of de theologie (inclusief pastoraal). De scripties moeten zes weken voor het Baccalaureats-examen ingeleverd worden. In het jaarprogramma wordt voorts de datum aangegeven waarop werkstukken moeten zijn ingeleverd. De werkstukken moeten gebundeld ingeleverd worden met een ingevuld tentamenbriefje voor de docent en aan de studiefprefect wordt een digitale versie toegezonden.

Met alle vragen rond de studie kan men zich wenden tot de studiefprefect. De contacten met de docenten op studiegebied en studiebegeleiding van de studenten lopen via de studiefprefect.

10. WILLIBRORDAVONDEN

Het programma van de Willibrordavonden is als volgt:

17:00 - 18:00 uur Willibrordlezing
 18:15 uur H. Eucharistie
 19:15 uur Buffet

Data:

Maandag 7 oktober 2024
 Maandag 4 november 2024
 Maandag 2 december 2024
 Maandag 3 februari 2025
 Maandag 3 maart 2025
 Maandag 31 maart 2025
 Maandag 12 mei 2025

11. PROGRAMMA VOORTGEZETTE VORMING

Alle priesterkandidaten die de lange pastorale stage doen en de jonge priesters gedurende de eerste vijf jaar na hun priesterwijding, volgen een pastorale vormingsroute in Heiloo, iedere eerste maandag van de maand, van 11:00 uur tot 16:45 uur. Aan het einde van deze vormingsjaren wordt een getuigschrift verstrekt waaruit blijkt of de vormingsroute met succes is doorlopen.

Het programma van de voortgezette vorming is als volgt:

11:30 uur Rozenkrans bidden in de Genadekapel
 12:10-13:40 uur Lezing met kleine pauze
 13:45 uur Middaggebed
 13:55-14:30 uur Lunch
 14:45-15:30 uur Informeel samenzijn
 15:45-16:45 uur Gesprek jonge priesters met de bisschop

Optioneel:

17:00-18:00 uur Willibrordlezing
 18:15 uur H. Eucharistie
 19:15 uur Buffet

12. DOCENTEN

Lic. M. Agius: Vaticanum II en recente kerkelijke documenten I (KD) en Huwelijksrecht (HR).

Dr. J. D. Albeza Asencio: Handelingen der apostelen (blokcollege).

Mevr. G. Buirma-Rieu: Vergadertechniek en Communicatietraining.

Dr. G.H.B. Bruggink: Inleiding tot de priesterlijke spiritualiteit I (IPS)

Lic. E.L.M. Brussee: Leven en werken van kerkvader Augustinus en zijn visie op de Eucharistie (Au).

Drs. F.J. Bunschoten: Liturgische praktijk (LP).

Drs. A.S.A. Cannegieter: Hebreeuws (Hb).

Lic. M. Cavagnaro: Godsdienstfilosofie (GF).

Lic. L.D. Georges: Persoonlijke bijbellezing (PB) en Bioethiek (Bi).

Dr. R.G.M. Gouw: Corpus Iohanneum (CI).

Lic. M. Grądzki: De engelen (En).

Mgr. dr. P.W.F.M. Hamans: Patristiek (Pa).

Mgr. dr. J.W.M. Hendriks: Canonieke recht.

Dr. A.J.T. van den Hout: Dogmatiek.

Mgr. dr. C.F.M. van den Hout: Genesis – Capita selecta (Gen) (blokcollege).

Dr. R.J.L.X. Jahae: Thema's in het gesprek tussen christelijk geloof en natuur-wetenschap (GW).

Lic. E.A.J. Kissboat: De morele leer en haar actualiteit van de *Veritatis splendor* (VS).

Prof. dr. B.J. Koet: Profeten (Pr).

Drs. N.M. Mantje: Latijn I (LI) en Grieks (GrI).

Dr. S.G.R. Marcantognini: Het liturgische jaar (LJ) en Liturgie van de Eucharistie (LE).

Lic. A. Moreno Quirós: Latijn, Grieks en Algemene geschiedenis.

Dr. G.J. Paimpillil: Liturgie en sacramenten.

Dr. J.J. van Peperstraten: Filosofie.

Lic. T. Rico Martínez: Zoektocht naar God in de hedendaagse kunst (HK).

Lic. G. Rizzo: Spiritualiteit van huwelijk en gezin (H&G).

A. Rodríguez Luque: Muziekrepertoire (MR).

Dr. J.M. Tercero Simón: Studie- en onderzoeksmethodiek (St) en Sacramentele moraal (SM).

Lic. I.W. Tilma: Heilige Schrift.

Dr. J.H.P. Verburgt: Inleiding in de filosofie (IF); Natuurfilosofie II. Antropologie (An); Filosofische ethiek (FE) en *Werkcollege filosofie: Wat is dat – Verlichting?* (WF).

Dr. J.I.M.X. Vijgen: Geschiedenis van de antieke filosofie (GA) Geschiedenis van de middeleeuwse filosofie (GM) en Natuurfilosofie I. Kosmologie (Kos).

Dr. C.T.M. van Vliet: Triniteitsleer (Tr).

Lic. J.C.J. de Wit: Wijding (W).

Prof. dr. mr. O.I.M. Ydema: Kunstgeschiedenis.

INHOUDSOPGAVE

ADRES, TELEFOON, E-MAIL EN WEBSITE	5
LEIDING, STAF EN GEBEDSKRING	6
1. ALGEMENE INFORMATIE	7
Kerkelijke documenten over de vorming van priesters	7
2. HET STUDIEPROGRAMMA	9
Filosofie	9
Theologie	9
Erkenning en/of validatie van cursussen	10
Baccalaureaat	10
Scriptie	10
Baccalaureaatsexamen	11
Stages	12
Filosofisch-Theologisch Quinquennium	13
Aanvullende vakken filosofie, theologie en overige vakken	15
Werkcolleges filosofie en theologie	17
3. JAARPROGRAMMA	18
Lijst van afkortingen	19
Roosters	20
4. PROGRAMMA VOOR JAAR I-II EN JAAR III-VI	25
Toelichting bij het programma	27
5. FACULTATIEVE CURSUSSEN	61
6. ROOSTERS	61
Rooster jaar I-II (1 ^e semester)	62
Rooster jaar I-II (2 ^e semester)	62
Rooster jaar III-VI (1 ^e semester)	63
Rooster jaar III-VI (2 ^e semester)	63
Lokaal waar het college plaatsvindt	64
7. DATA EXAMENS	65
Januari	65
Juni	66

8. WERKSTUKKEN: STREEFDATA EN ONTMOETINGEN	67
9. STUDIEREGELING EN EXAMENS	68
10. WILLIBRORDAVONDEN	71
11. PROGRAMMA VOORTGEZETTE VORMING	71
12. DOCENTEN	72